Samverkan Gävleborg 2022–2026

Slutrapport från lärande utvärdering

Bilden ovan är AI-genererad och visar inte några verkliga personer.

Erik Jakobsson

Apel AB

Juni 2026

Medfinansieras av Europeiska unionen

Innehåll

Inledning ... 4
Bakgrund ... 5
Mål, indikatorer och progression ... 6
Organisation, ägarskap, styrning och ledning ... 7
Lärande utvärdering – ansats och metoder ... 8
Övergripande om resultat och måluppfyllelse ... 8
Samverkan ... 8
Programindikatorerna ... 9
Projektindikatorerna ... 9
Horisontella principer ... 10
Reflektioner ... 12
Tio projektparter med stort engagemang ... 14
RF-SISU Gävleborg ... 14
Hälsa och delaktighet för många ... 14
Ett starkt koncept ... 15
Språket och motivationen ... 15
Positiv förändring ... 15
Att komma vidare ut i föreningslivet ... 16
Låga trösklar behövs ... 16
Högskolan i Gävle ... 16
Tre år senare: Migranter berättar om sina vägar mot arbetsmarknadsetablering ... 17
Att främja arbetsmarknadsetablering för migranter med låg utbildning. Ett regionalt perspektiv från arbetsmarknadens aktörer. ... 17
Civilsamhällets roll i integrationsarbetet för tredjelandsmedborgare ... 17
Resultat från intervjustudierna ... 17
Aktiv eller passiv tid? En kartläggning av tredjelandsmedborgares väntetider efter ankomst till kommuner i Gävleborg ... 18
Bollnäs kommun ... 18
Inriktning och prioritering ... 18
Metodutveckling ... 19
Resultat och måluppfyllelse ... 20
Särskilt intressant ... 20
Gävle kommun ... 21
Inriktning och prioritering ... 21

Metodutveckling 21
Resultat och måluppfyllelse 22
Särskilt intressant 22
Hofors kommun 23
Inriktning och prioritering 23
Metodutveckling 23
Resultat och måluppfyllelse 24
Särskilt intressant 24
Hudiksvalls kommun 25
Inriktning och prioritering 25
Metodutveckling 25
Resultat och måluppfyllelse 27
Särskilt intressant 27
Nordanstigs kommun 27
Inriktning och prioritering 27
Metodutveckling 28
Resultat och måluppfyllelse 29
Särskilt intressant 29
Ockelbo kommun 29
Inriktning och prioritering 29
Metodutveckling 30
Resultat och måluppfyllelse 31
Särskilt intressant 31
Ovanåkers kommun 31
Inriktning och prioritering 32
Metodutveckling 32
Resultat och måluppfyllelse 33
Särskilt intressant 34
Söderhamns kommun 34
Inriktning och prioritering 34
Metodutveckling 34
Resultat och måluppfyllelse 35
Särskilt intressant 36
Slutsatser och rekommendationer 36

Inledning

Författaren till föreliggande rapport har sedan februari 2024 varit engagerad i projektet Samverkan Gävleborg 2022 som externt upphandlad utvärderare. Tyngdpunkten i uppdraget är en processinriktad lärande utvärdering. Uppdraget beskrivs något mer utförligt i ett kort avsnitt som följer nedan. Rapporten är en slutrapport från utvärderingsuppdraget och behandlar övergripande de syften och mål som projektet haft, projektets resultat och måluppfyllelse och något av det intressanta arbete med metodutveckling och utvecklad samverkan som skett.
I projektägarens Länsstyrelsen Gävleborg egen slutredovisning till finansiären, liksom i slutrapporteringen från de tio projektparter som ingått i projektet, finns mer ingående beskrivningar av det som utspelat sig inom ramen för projektet under de cirka tre och ett halvt år som projektet pågått.

Det övergripande syftet med projektet Samverkan Gävleborg 2022 har varit att utveckla och stärka arbetet med integrationen av tredjelandsmedborgare i Gävleborgs län genom metodutveckling och en ökad samverkan mellan involverade aktörer och verksamheter. Utvecklingsarbete har bedrivits i åtta av länets kommuner, med stöd av projektägaren Länsstyrelsen Gävleborg liksom RF-SISU Gävleborg och Högskolan i Gävle. Projektets mål och indikatorer för måluppfyllelse beskrivs närmare i ett avsnitt som följer nedan.

Projektet pågick från 1 november 2022 till 31 maj 2026 och hade finansiering från Asyl-, migrations- och integrationsfonden (AMIF), med en total projektbudget på 52,5 miljoner kronor. AMIF är en sammanslagning av de tre tidigare fonderna Europeiska flyktingfonden, Europeiska integrationsfonden och Europeiska återvändandefonden (SOLID). Projektets syfte var, som redan framgått något, att främja integrationen av tredjelandsmedborgare i Gävleborgs län genom att utveckla samverkan mellan involverade verksamheter. Samverkan Gävleborg 2022 har, som namnet antyder, i mycket hög grad varit just ett samverkansprojekt. Projektägaren Länsstyrelsen Gävleborg har arbetat tillsammans med följande tio projektparter i länet:

- RF-SISU Gävleborg
- Högskolan i Gävle
- Bollnäs kommun
- Gävle kommun
- Hofors kommun
- Hudiksvalls kommun
- Nordanstigs kommun
- Ockelbos kommun
- Ovanåkers kommun
- Söderhamns kommun

Några förkortningar som bör nämnas här i inledningen för att underlätta den fortsatta läsningen av rapporttexten är dessa:

TLM = Tredjelandsmedborgare (person som inte är medborgare i något EU/EES-land och därmed saknar unionsmedborgarskap).

HFA = Hälsa för alla (ett koncept som RF-SISU Gävleborg äger och som de har arbetat med i projektet, men något anpassat).
DPL = Delprojektledare (personer hos projektparterna som har haft tilldelad tid i projektet).
HiG = Högskolan i Gävle (som liksom kommunerna och RF SISU varit projektpart).
SFI = Svenska för invandrare.

Bakgrund

Samverkan Gävleborg 2022 hade sin bakgrund i ett tidigare projekt, nämligen projektet Integration Gävleborg 2.0, som initierades av Partnerskapet Integration Gävleborg[1]. Det tidigare projektet genererade en rad lärdomar som gällde deltagarnas praktiska vardag som utrikesfödda arbetssökande i Sverige, nämligen:

- Språket och språkinlärningen var ett av de största hinder som identifierades. Det finns ett behov av mer grundläggande kunskap i svenska språket innan en börjar på SFI.
- Det fanns en brist på möten med handläggare och detta upplevdes som ett stort hinder hos målgruppen.
- Målgruppen hade i många fall svårt att hantera digitala verktyg. De önskade fysiska möten med handläggare.
- Förståelsen för ”systemet” i det svenska samhället och hur det fungerade med att söka arbete var ett återkommande hinder som lyftes fram av målgruppen.

De lärdomar som var allra viktigast när det nya projektet skulle skapas var emellertid det som det tidigare projektet landade i vad gäller den strukturella och organisatoriska nivån. Som så ofta är fallet så skedde arbetet mot målgruppen genom det som ofta benämns som stuprör i de berörda verksamheterna. Två citat från slutrapporten:

> *Att samverkan mellan olika verksamheter och aktörer behöver förbättras ses tydligt både från samtal med målgruppen som i diskussionerna och arbetet tillsammans med tjänstepersonerna. Det har framkommit både uppgivenhet och frustration kring att arbetet ofta sker i stuprör i stället för med samarbete och i samverkan. Att arbeta på detta sätt gör det ännu svårare för målgruppen att förstå vem som ansvarar för vad och vem som ska kontaktas gällande olika frågor. Arbetssättet medför även ökad risk för att den enskilde individen hamnar i kläm.*[2]

> *Resultatet visar att behovet är en funktion (en eller flera utsedda personer) som i uppdraget har helhetsansvar för att samverka med berörda aktörer tillsammans med den enskilde individen gällande planering, kartläggning, genomförande, kommunikation, informationsspridning och uppföljning.*

[1] Partnerskapet Integration Gävleborg är ett strategiskt forum för samverkan i syfte att utifrån respektive parts kompetens och perspektiv ge plats för gemensam reflektion, lärande och dialog kopplat till olika integrationsutmaningar. En lång rad aktörer och nätverk i Gävleborgs län ingår i partnerskapet. Målet med partnerskapet är att varje representant tar med sig ny kunskap, lärdomar, relationer och kontakter från forumet till sin organisation, ledningsgrupp eller nätverk. Detta ska i sin tur stärka hållbarheten och samarbetet i länet på lång sikt.
[2] Länsstyrelsen Gävleborg, (2022); Integration Gävleborg 2.0 – Slutrapport. Rapport 2022:1., s. 24.

> *Samverkan mellan myndigheter och övriga aktörer med individen i fokus är en förutsättning för att förbättra och utveckla möjligheterna för målgruppen att komma till egen försörjning[3].*

Ett helt centralt syfte med det nya projektet, alltså Samverkan Gävleborg 2022, var därför att utveckla samverkan mellan de olika aktörer som möter målgruppen. Genom detta skulle projektet bidra till en effektivare integrationsprocess. Projektet skulle utveckla och tillvarata metoder och arbetssätt som minskar de strukturella hindren för målgruppen att etablera sig i samhället och komma närmare arbetsmarknaden. Ett förändrat arbetssätt lokalt skulle bidra till minskade väntetider för målgruppen och att fler skulle få möjligheter till tidiga integrationsfrämjande insatser och nätverk, inte minst för att främja språkprogressionen genom praktisk språkträning. Många individer i målgruppen hade, och har fortfarande, stora behov av utökade sociala kontakter, social gemenskap, hälsofrämjande aktiviteter och språkträning.

Mål, indikatorer och progression

Det övergripande målet för projektet, såsom det formulerades i projektansökan, var:

> *En långsiktig hållbar samverkan inom kommunerna och i samarbete med civilsamhällesaktörer, som utifrån individuella förutsättningar, stärker tredjelandsmedborgares möjligheter till integration och etablering i länet.*

Ett projektmål fanns formulerat i ansökan, nämligen:

> *Förbättrad samverkan mellan aktörer, utvecklade metoder och arbetssätt med individen i fokus, där målgruppens möjligheter till integration och etablering på arbetsmarknaden stärks genom minskade väntetider, ökad möjlighet till nätverk och språkträning.*

Vidare angav ansökan att projektet förväntades:

- Skapa nya samverkansformer, bland annat mellan kommun och civilsamhälle.
- Ta fram och förvalta framgångsrika arbetsmetoder som minskar strukturella hinder för TLM att etablera sig i samhället.
- Minska perioder av väntan och sysslolöshet för TLM.
- I samverkan erbjuda fler möjligheter till att praktiskt öva svenska bygga nätverk som är viktiga för att kunna komma närmare arbetsmarknaden och etablera sig i samhället.

Under AMIF:s specifika mål 2 Laglig migration och integration angavs två indikatorer i ansökan. En av dessa är O.2.3 Antalet deltagare som får stöd och den andra R.2.9 Antalet deltagare som rapporterat att aktiviteten varit till hjälp för deras integration.

Den första programindikatorn O.2.3 angav ursprungligen att 700 TLM skulle delta i HFA (insatsen från RF-SISU Gävleborg som beskrivs i följande kapitel), men detta mål justerades, i dialog med AMIF, till 600 TLM som får stöd i projektet. Majoriteten (80 procent) av deltagarna

[3] Ibid., s. 24 f.

har tagit del av HFA men ett betydande antal har också deltagit på övriga insatser som genomförts under projekttiden. Justeringen av volymmålet gjordes utifrån att det visade sig svårt att rekrytera TLM till projektet i tillräcklig omfattning.

När det gäller den andra programindikatorn R.2.9 tog projektet fasta på tre (av fem möjliga) områden där aktiviteter kan tänkas ha varit till hjälp, nämligen: Inlärning av svenska, relationer med lokalbefolkningen/samhället och aktivt deltagande i samhället samt hälsa.

Vidare fanns två projektindikatorer angivna. Projektindikator 1 angav att alla medverkande kommuner skulle genomföra en kartläggning över integrationsprocessen med individen i fokus. Kartläggningen skulle genomföras genom att följa olika individer genom integrationsprocessen, kartlägga insatser och undersöka när det fanns tid av väntan och passivitet för individen. Projektindikator 2 angav helt enkelt att målgruppen skulle få målgruppsanpassade insatser som skulle stärka etableringen och göra att den passiva tiden i processen upphörde.

Projektets design innebar tre faser i arbetet, nämligen inledningsfas, genomförandefas och avslutningsfas. Sammanfattningsvis är genomförandefasen i sig var uppdelad i vad som kallades Pilot 1, Pilot 2 och Full skala, där arbetet rörde sig från kartläggning till metodutveckling och utvecklad samverkan och vidare till implementering och spridning.

Organisation, ägarskap, styrning och ledning

Hos projektägaren Länsstyrelsen Gävleborg har det funnits ett team av personer som i lite varierande omfattning arbetat med projektet och haft olika roller. Det gäller följande roller: ordförande för projektets styrgrupp, projektledare, kommunikatör, ekonom och administratör. Rollen som projektledare och rollen som ekonom har skiftat mellan olika personer under projektets gång. Att det inte kontinuerligt har varit en och samma projektledare för projektet har haft viss negativ inverkan, men teamet vid Länsstyrelsen har ändå lyckats att leda och hålla ihop arbetet på ett bra sätt och har ”navigerat projektet genom olika farleder” från början till slut. Detta, i kombination med ett stort engagemang och driv hos projektets tio projektparter har bidragit till ett gott resultat.

Projektteamet vid Länsstyrelsen har bistått projektets tio projektparter med information och anvisningar samt stöd i hantering av kommunikation, ekonomi, administration, statistik och rapportering. Vidare har de, i samspel med dessa projektparter, initierat och arrangerat möten av olika slag för lärande och utbyte, konferenser och utbildningar. Det är teamet vid Länsstyrelsen som hållit i kontakter och avstämningar med finansiären AMIF.

Ordföranden för projektets styrgrupp har initierat, kallat till och hållit i styrgruppsmöten, vilket skett med regelbundenhet. I styrgruppen har chefer från arbetsmarknadsenheter eller liknande i de åtta kommunerna liksom verksamhetschefen vid RF-SISU Gävleborg och en enhetschef från Akademin för hälsa och arbetsliv vid HiG ingått. Relativt tätt förekommande, och väl genomförda, styrgruppsmöten har bidragit till en god förankring och ett stort engagemang hos de projektparter som ingått.

Hos de åtta kommunerna, liksom hos RF-SISU Gävleborg har det funnits DPL, en eller flera, som varit finansierade genom projektet. Dessa har, när det gäller kommunerna, ofta sin anställning vid enheter som arbetar med arbetsmarknad och integration. Det har även funnits personer i kommunerna, liksom hos RF-SISU Gävleborg och HiG, som i någon omfattning varit kopplade till projektet som ekonomer respektive kommunikatörer. I kommunerna har det, i lite varierande utsträckning, också funnits lokala styrgrupper för projektet, som träffats med viss kontinuitet. Tre forskare vid HiG har haft finansiering på viss tid för att arbeta med och leverera tre delstudier inom ramen för projektet. Dessa har också varit DPL i projektet.

I denna rapport kommer inte frågor om organisation, ägarskap, styrning och ledning att behandlas mer på djupet. På det hela taget har det fungerat tillfredsställande med genomförandet av detta stora och komplexa projekt, är utvärderingens bedömning. Det har förekommit att projektparter önskat och efterfrågat mer tydlighet och struktur i vissa delar, och mer bestämda besked om vad som skulle gälla beträffande olika moment vid olika tidpunkter. Samtidigt finns det omständigheter som till viss del förklarar den upplevda otydligheten, som exempelvis att projektet startade väldigt tidigt i programperioden, innan det var helt klart från AMIF:s sida vad som skulle gälla i termer av redovisning av resultat och måluppfyllelse, inte minst i förhållande till programindikatorerna.

Lärande utvärdering – ansats och metoder

Utvärderingsuppdraget har, i linje med vad som efterfrågades i upphandlingen av utvärderare, haft sin tyngdpunkt vid det vi kan kalla en lärande utvärdering. Utvärderingen har i allt väsentligt skett med hjälp av kvalitativa, förståelsebaserade metoder, med ett stort inslag av processtöd. Detta har inneburit interaktion med teamet vid Länsstyrelsen och DPL hos samtliga projektparter. De främsta metodmässiga inslagen har varit löpande dialog, intervjuer (med DPL, chefer, TLM med flera), dokumentstudier, medverkan på möten och återföringar med presentationer.

Att som utvärderare arbeta med en lärande utvärdering kan liknas vid att vara en ”kritisk vän”, som ger perspektiv, lyfter framgångsfaktorer och hinder, hjälper till att mäta och bedöma resultat och måluppfyllelse och inte minst bidrar till ett utvecklingsinriktat lärande. Det har varit viktigt i uppdraget att bli tillräckligt förtrogen med projektet och få en kontextuell förståelse av arbetet i kommunerna för att kunna fungera i en både utvärderande och processtödjande roll.

Övergripande om resultat och måluppfyllelse

Samverkan

Det råder ingen tvekan om att projektet Samverkan Gävleborg 2022 har inneburit en utvecklad samverkan mellan olika aktörer och verksamheter, och att nya metoder har tagits fram, som ofta bygger på samverkan. Detta har möjliggjort att arbeta effektivare med att möta målgruppens behov, med individen i fokus, för att stärka progressionen. Metoderna har haft bäring inte minst på språket, den sociala inkluderingen och hälsan. De nya mått och steg som har tagits för att ge

stöd till individerna i målgruppen möter verkliga behov. Relevansen har varit hög. Det har i mångt och mycket handlat om att arbeta med ett holistiskt perspektiv – hela människan, hela livssituationen, alla behoven på en gång.

Även samverkan mellan de kommuner som deltagit i projektet har utvecklats på ett intressant sätt. Det har varit uppenbart att kommunernas DPL har satt stort värde på utbytet med varandra och att tillitsfulla relationer har utvecklats, som ger möjligheter till fortsatt samverkan över kommungränserna. Viss gemensam metodutveckling har skett och några av de metoder som utvecklats har fångats upp och börjat tillämpas i ett antal kommuner. De, ganska brett formulerade, mål som fanns för projektet, och som primärt tog fasta på samverkan, får anses vara uppfyllda.

För att undersöka hur samverkan utvecklades i respektive kommun under projektets gång användes den så kallade ”Samverkanstrappan”, med fem steg: Ingen samverkan → Bristande samverkan → Fungerande samverkan → Väl fungerande samverkan → Mycket väl fungerande samverkan. DPL fick vid ett antal tillfällen under projektets gång, i samband med lägesrapportering, skatta ett antal olika samverkanslänkar, både internt inom kommunen och med andra aktörer, som Arbetsförmedlingen, hälso- och sjukvården och civilsamhället. Vilka aktörer och verksamheter som var relevanta för samverkan varierade i viss utsträckning mellan de olika deltagande kommunerna. Utifrån betygen ett till fem på samverkan i de olika länkarna (som sedan lades ihop till ett genomsnitt för varje kommun) kunde vi i en serie över tid se att snittbetygen förbättrades, vilket innebar att samverkan sakta men säkert utvecklades positivt.

Programindikatorerna

Volymmålet (programindikatorn O.2.3) med 700 TLM i HFA fick justeras ner, till 600 TLM. Ändå ett stort antal TLM 543 som tagit del av HFA och andra goda insatser inom ramen för projektet. 431 på HFA och 112 på övriga insatser. 543 av 600 innebär 91 procent av målet.

Vi har fått ”kvitto” från ett urval, som vi bedömer det representativa, deltagare (TLM) att såväl HFA som andra metoder som använts i projektet har stärkt språket, de sociala nätverken (inkluderingen i samhället) och hälsan, som är tre av de kriterier som finna angivna under programindikatorn R.2.9. Detta genom att deltagarna har fått svara på några frågor om metoderna. Frågor för indikatorn ställdes till 142 TLM efter avslutade insatser i HFA och övriga insatser. Som en del av utvärderingen har också samtal skett med två deltagare (TLM) i var och en av de åtta medverkande kommunerna. Dessa samtal har också tydligt visat på värdet av de insatser som skett – både HFA och andra insatser som de fått del av. Insatserna har betytt mycket för att komma vidare med språket, stärka hälsan, knyta nya kontakter och ta nya steg mot ett arbetsliv.

Projektindikatorerna

När det gäller den första projektindikatorn, alltså att medverkande kommuner skulle genomföra en processkartläggning och undersöka några individers integrationsprocess, insatser och tid av väntan och passivitet, så kan vi konstatera att sådana kartläggningar genomfördes i samtliga åtta kommuner. Dessa kartläggningar påverkade i sin tur den metodutveckling som ägde rum.

Processkartläggningen visade sammantaget att TLM inte hade passiv tid i någon större utsträckning i början av integrationsprocessen, men att passivitet ändå uppstod efter ett tag. Under flyktingvågen för cirka tio år sedan saknade kommunerna ofta beredskap och kapacitet, resurser och organisation för att effektivt svara upp mot den större volymen av nyanlända. Detta tog sig bland annat uttryck i väntetider till SFI och insatser hos arbetsmarknadsenheterna. De väntetider som förekommer idag beror däremot oftast på handläggningstider hos nationella myndigheter, vilket kommunerna själva inte kan påverka.

DPL i Ovanåkers kommun, tillsammans med en av forskarna vid HiG, sammanställde och analyserade samtliga kommuners underlag från processkartläggningen. Detta resulterade i en rapport som kort beskrivs i nästa kapitel, i det avsnitt som behandlar HiG.

När det gäller den andra projektindikatorn, alltså att målgruppen skulle få målgruppsanpassade insatser som skulle stärka etableringen och göra att den passiva tiden i processen upphörde, så får måluppfyllelsen även där vara god. Visserligen kan det inte påvisas att den passiva tiden för deltagande TLM helt och hållet upphört, men det finns ”kvitton” på att den passiva tiden minskat kraftigt. I genomsnitt minskade den passiva tiden med cirka 10 procentenheter – från 14 procent ner till endast fyra procent. Ett slumpmässigt urval av deltagare besvarade enkätfrågor före deltagandet i HFA respektive minst sex månader efter deltagandet, i samtal med gruppsamtal som genomfördes inom ramen för projektet. Vi får dock komma ihåg att den passiva tiden i genomsnitt var ganska liten redan innan deltagandet i HFA för dessa TLM.

Metodutveckling har skett, och de metoder som tagits fram har i hög grad blivit implementerade i kommunerna, och vissa har även fått spridning mellan kommunerna. Mer genomtänkta och sammanhållna processer möjliggör ett mer relevant och adekvat stöd till TLM, både nyanlända och personer som varit i Sverige en längre tid, liksom till andra med motsvarande behov. I nästa kapitel beskrivs översiktligt det arbete som skett hos de tio projektparter som ingått i projektet.

Utifrån arbetet med och erfarenheterna av HFA, liksom utifrån de metoder och arbetssätt som kommunerna själva, och i vissa fall tillsammans, utvecklat och börjat tillämpa så är det ett fullt rimligt att anta följande: Om mottagandet i de aktuella kommunerna ökar igen finns det nu bättre förutsättningar att undvika passiv tid och väntetid, även om väntetid kan uppkomma i processen med nationella myndigheter. Det finns nu en starkare beredskap att, utan dröjsmål, fylla individernas tid med meningsfulla och utvecklande aktiviteter. Givetvis kan detta till någon del bero på de låga nivåerna på mottagandet som råder idag, och som möjligen gör att kommunerna inte är lika ansträngda i sitt integrationsarbete, och därmed kan frigöra mer tid för varje individ.

Horisontella principer

Samtliga projektparter hade redan innan projektstart etablerade och tydliga inriktningar i sitt arbete utifrån de horisontella principerna, alltså jämställdhet, tillgänglighet och icke-diskriminering. De horisontella principerna, liksom perspektivet barnets bästa, kan sägas ha funnits med som en röd tråd genom samtliga projektparters verksamheter. Detta gäller såväl för arbetet med kursen HFA som andra metoder och insatser som utvecklats och tillämpats i

kommunerna. De horisontella principerna är något som i hög grad ”sitter i ryggmärgen” hos de medarbetare som varit aktiva i projektet, både hos projektägaren Länsstyrelsen Gävleborg och hos samtliga projektparter.

Det som hänt i vardagen och i samhället har fångats upp av medarbetarna i delprojekten, inklusive aktivitetsledarna vid RF-SISU Gävleborg, och har blivit ingångar för diskussioner och samtal vid de samlingar med deltagarna som skett. Samtal har skett om nyheter, det svenska samhället, den svenska arbetsmarknaden och mycket annat. Samtalen har syftat till språkträning men samtidigt till nya kunskaper och en ny och bättre förståelse av de samhälle i vilket deltagarna lever. Det finns exempelvis alltid nyheter och händelser som ger bränsle för samtal om jämställdhet, tillgänglighet och icke-diskriminering.

Projektägaren Länsstyrelsen Gävleborg har under projektets gång anordnat utbildningar om jämställdhet och integrering av de horisontella principerna och om hedersrelaterat våld och förtryck. Mer om hur arbetet med de horisontella principerna tagit sig uttryck finns att läsa i slutrapporteringen från projektparterna.

Tillgängligheten har givetvis beaktats i arbetet med projektet. Det gäller både fysisk tillgänglighet och språklig tillgänglighet. Ett enkelt språk har använts, liksom visuellt stöd och personlig handledning, vilket ofta är avgörande för att deltagare med olika språknivå, utbildningsbakgrund och digitala förutsättningar ska kunna delta på likvärdiga villkor. Att utveckla digitala kunskaper och färdigheter har varit ett framträdande tema i projektet, särskilt i några av de deltagande kommunerna, vilket har tydlig bäring på de horisontella principerna. Detta både genom att den digitala kompetensen i sig har utvecklats och genom att det utbildningsmaterial och de övningspaket som använts innehållit information och kunskap om jämställdhet, tillgänglighet och icke-diskriminering.

Perspektivet barnets bästa har stark koppling till arbetet med att underlätta och främja föräldrars etablering, språkliga trygghet och kunskap om samhället. Genom en ökad självständighet, en bättre hälsa och en större delaktighet för föräldrarna skapas även bättre förutsättningar för barns trygghet och utveckling. Detta exempelvis genom att föräldrar får en bättre förmåga att hantera digital myndighetskontakt, vårdärenden och vardagsplanering.

Fler kvinnor än män har på totalen deltagit i projektet. Vid gruppaktiviteter av olika slag har grupperna varit könsblandade, för att spegla samhället och främja social integration och jämställhet, liksom för att främja dynamiken i grupperna. Normmedvetna arbetssätt har tillämpats med ”gemensamma spelregler” och öppna samtal om exempelvis könsroller, familjeansvar, egenmakt och yrkesval. Givet de normsystem och samhällssystem som deltagarna har sin bakgrund i så har det många gånger uppstått intressanta samtal i projektet.

Deltagarna har genom olika aktiviteter fått ökade kunskaper om jämställdhet och jämlikt föräldraskap, om barns rättigheter utifrån Barnkonventionen, om hedersproblematik, om lagstiftning som reglerar grundläggande rättigheter och om att leva ett liv fritt från våld med rätten att få påverka och forma sitt liv. Naturligt nog så kan sådana frågor och ämnen bli föremål för diskussion och synliggöra olikheter i synsätt och positioner. Det har även i någon utsträckning framkommit att hedersrelaterade förhållningssätt påverkat individers livssituation

och möjligheter att delta i utbildning, arbete eller samhällsliv. Detta har krävt ett medvetet och kunskapsbaserat arbetssätt från projektets sida.

Kursen, eller utbildningskonceptet, HFA, som de flesta av projektdeltagarna genomgått, omfattar dialog om värdegrund, diskriminering, jämställdhet och jämlikhet. Deltagarna har, tillsammans med aktivitetsledarna från RF-SISU Gävleborg diskuterat sådana frågor och ämnen under kursen. Mer om HFA i det närmast följande kapitlet i rapporten. En strävan i genomförandet av HFA har varit att skapa en jämlik, jämställd och icke-diskriminerande lärandemiljö. Materialet är utformat för att enkelt kunna anpassas så att alla deltagare får en likvärdighet vad gäller kvalitet, behandling, möjligheter och rättigheter.

Ett särskilt fokusområde i kursen har varit kvinnohälsa. Även om majoriteten av deltagarna varit kvinnor har området visat sig värdefullt även för de män som deltagit. För somliga deltagare har det, utifrån kulturell bakgrund, upplevts lite främmande att kvinnor och män tillsammans pratat om kvinnohälsa. RF-SISU Gävleborg hade under projektets gång såväl kvinnliga som manliga aktivitetsledare som pratade om kvinnohälsa tillsammans med deltagarna. Vissa ”kulturkrockar” uppstod, men samtidigt goda diskussioner om viktiga frågor. Flera manliga deltagare upplevde att ämnet och samtalen skapade en större förståelse hos dem för deras kvinnliga partners.

Reflektioner

Det kan vara intressant att fråga sig vad – vilka typer av insatser – som egentligen betyder mest för att sätta fart på progressionen hos individerna i målgruppen vad gäller språket, samhällsförståelsen och beredskapen för ett arbetsliv i Sverige. Något som blivit tydligt under projektets gång är de mycket stora behoven hos många individer i målgruppen av nya sociala kontakter och nätverk. Att uppleva gemenskap med andra människor och uppleva en känsla av sammanhang – KASAM[4] – har för somliga deltagare verkat vara ännu viktigare än själva sakinnehållet, som språkträning, hälsofrämjande aktiviteter, digital träning och annat. Allt sker med fördel i en integrerad, sammanhållen process. Gemenskap, nya sociala kontakter, mer glädje, mindre oro kan få språket att lyfta. En förbättrad fysisk och psykisk hälsa kan fungera starkt motivationshöjande.

Projektet har tveklöst bidragit till att strukturer, processer och organisering för mottagande och integration förbättrats i de aktuella kommunerna. Ett organisatoriskt, och interorganisatoriskt, lärande har skett, som lett till bättre samordning och samverkan mellan olika verksamheter och resurser. Samverkan, som varit ett slags ledord för hela projektet, har stärkts, såväl internt inom de kommunala organisationerna som med andra aktörer, inklusive aktörer inom civilsamhället.

Det finns, för många nyanlända TLM liksom för många TLM som varit i Sverige länge, stora behov av så kallande lågtröskelverksamheter. Trots att behoven är stora kan det ändå vara svårt att väcka intresse och få människor att komma till verksamheterna. Men när de väl har varit med

[4] KASAM, Känsla Av SAMmanhang, är ett begrepp som myntades av den amerikansk-israeliske professorn i medicinsk sociologi Aaron Antonovsky (1923-1994), verksam vid Ben-Gurions universitet i Negev i Beersheba, Israel.

ett tag så sätter de, oftast, stort värde på att vara med. För att lyckas med att nå målgruppen och initiera förändringsprocesser krävs ofta gemensamma, kollektiva lågtröskelverksamheter, som heller inte kostar pengar för deltagaren. Sådana verksamheter, med inriktning på hälsa, språkträning, samhällsförståelse, digitala kunskaper och färdigheter, gemenskap och nätverk kan vara ett första steg till mer arbetsmarknadsinriktade insatser. Projektet har visat att det går att uppnå goda resultat, när arbetet sker uthålligt och med systematik. Det är viktigt att inte ge upp för snabbt, att bygga förtroendefulla relationer och att förstå incitament och praktiska förutsättningar hos de tänkta deltagarna.

Även om ingången för många är någon gemensam, organiserad lågtröskelverksamhet så blir det sedan ändå viktigt att arbeta starkt individualiserat och med ett holistiskt perspektiv – att ta hela människan i beaktande. Detta inkluderar även familj och familjeförhållanden. Förändringar sker som, åtminstone för somliga, möjliggör att ta steg mot ett hållbart arbetsliv. För individer som har rimliga förutsättningar att vara i praktik/arbete kan det vara klokt att integrera språkträning, hälsofrämjande aktiviteter, digitala kunskaper och färdigheter och liknande i arbetet/praktiken, på själva arbetsplatsen. Det kan exempelvis ske under devisen Språkutvecklande arbetsplats. Många i målgruppen vittnar om att det är på arbetsplatsen, i interaktionen med andra människor, som språkutvecklingen sker.

HFA är ett exempel på ett bra, komprimerat koncept som kombinerar hälsa och träning, språkträning, förståelse av samhället, jämställdhet, social inkludering med mera i en sammanhållen process under ett antal veckor. Detta ger mersmak, och fungerar som en katalysator, men arbetet i kommunerna behöver ske med uthållighet och över längre tid. Att arbeta med HFA, eller något liknande koncept, kan sannolikt ske med kompetens och kapacitet som finns, eller utvecklas, inom den egna kommunala organisationen, men kan med fördel också läggas ut på aktörer inom civilsamhället.

En ny socialtjänstlag trädde i kraft sommaren 2025, som syftar till att skapa en mer förebyggande, lättillgänglig och kunskapsbaserad socialtjänst. Det så kallade aktivitetskravet, som innebär att personer som uppbär ekonomiskt bistånd (försörjningsstöd) från kommunen är skyldiga att delta i arbetsförberedande, motiverande eller språkutvecklande insatser för att få rätt till bidraget, träder i kraft sommaren 2026. Om det inte föreligger några medicinska hinder, sociala hinder eller andra godkända sysselsättningar ska den enskilde, enligt de nya reglerna, delta i anvisade aktiviteter på full tid för att behålla rätten till fullt försörjningsstöd.

Det är intressant att i ljuset av dessa förändringar reflektera över resultaten från Samverkan Gävleborg 2022. När statliga medel tillförs kommunerna, för att de ska kunna svara upp mot aktivitetskravet, är det logiskt att tänka sig att kommunerna väljer att i högre grad använda civilsamhällets aktörer för att i samverkan med dessa möta behoven. Det framstår som klokt att tillvarata erfarenheter och kompetenser hos en mångfald av aktörer. På så sätt kan dessa förändringar bli något av en hävstång för mycket av det som skulle åstadkommas med projektet Samverkan Gävleborg 2022.

Tio projektparter med stort engagemang

I de åtta kommunerna i Gävleborgs län som varit projektparter Samverkan Gävleborg 2022 har det skett ett intressant utvecklingsarbete, med metodutveckling och utvecklad samverkan. Detta såväl internt inom de kommunala organisationerna som externt med andra aktörer, som framgått av tidigare kapitel. Även RF-SISU Gävleborg och HiG har, som framgått, varit projektparter och bidragit till projektets innehåll och genomförande.

I det som följer nedan vill jag ge en översikt över samtliga tio projektparters arbete inom ramen för projektet. RF-SISU Gävleborg och HiG har arbetat projektövergripande och jag kommer inte att behandla dessa projektparters arbete i relation till enskilda kommuner. De åtta kommunerna har haft mycket gemensamt och stora likheter i sitt arbete med projektet, men har ändå gjort lite olika vägval och prioriterat lite olika.

De beskrivningar och analyser som följer är inte alls uttömmande och kan inte göra rättvisa åt allt intressant som skett genom arbetet som dessa tio projektparter utfört inom ramen för projektet. Här får jag i stället hänvisa till respektive projektparts egen slutrapportering.
För samtliga medverkande kommuner har det varit en rejäl utmaning att rekrytera TLM för att delta i HFA och andra insatser i den omfattning som var tänkt.

RF-SISU Gävleborg

RF-SISU Gävleborg har haft en central roll i projektet genom att de allra flesta TLM som deltagit i projektet fått del av kursen Hälsa för alla (HFA). I samtliga åtta kommuner som ingått i projektet har kursen genomförts i ett antal omgångar. RF-SISU Gävleborg har haft två anställda medarbetare som DPL:er och verksamhetschefen vid organisationen har ingått i den centrala styrgruppen för hela projektet Samverkan Gävleborg 2022.

HFA har, på det hela taget, fallit mycket väl ut och har varit mycket uppskattat såväl av deltagarna som av personalen i kommunerna. I den slutrapport från projektet som RF-SISU Gävleborg skrivit finns mer utförliga beskrivningar och analyser av det arbete som skett i projektet. Här lyfter jag fram något av det viktigaste, som förhoppningsvis ändå ger en god bild av det hela.

Hälsa och delaktighet för många

Det övergripande syftet med HFA är att främja psykisk och fysisk hälsa samt öka möjligheten till inkludering och delaktighet i föreningsliv och samhälle. I kursen, och det metodmaterial som använts, har en viktig strävan varit att skapa en jämlik, jämställd och icke-diskriminerande lärandemiljö för målgruppen. Kursen omfattar normalt åtta fysiska träffar och behandlar följande teman: Hälsosam och aktiv livsstil, Fysisk aktivitet, Kvinnohälsa, Psykisk hälsa och Den ideella föreningen.

Totalt kom 431 unika individer ur målgruppen (TLM) att ta del av kursen. Det visade sig svårt att rekrytera deltagare till HFA i den utsträckning som låg i planeringen från början, beroende på

att det i kommunerna fanns färre TLM med möjlighet att delta än vad som var bedömningen när projektansökan gjordes. RF-SISU Gävleborg har i projektet samverkat med kommunerna på ett förtroendefullt sätt och med flexibilitet och lyhördhet utifrån de förutsättningar som varit för handen.

Ett starkt koncept

Genom projektet fick RF-SISU Gävleborg en möjlighet att skala upp och utveckla detta, sedan tidigare beprövade, koncept. Metodmaterialet är gediget och genomarbetat. Teoretiska kunskapsdelar kombineras med språkträning och praktiska moment, som även inkluderar en hel del fysiska övningar. I viss utsträckning har metodmaterialet anpassats för att på bästa sätt möta behoven hos den målgrupp som varit aktuell i projektet, särskilt med hänsyn till språksvårigheter och för att passa såväl kvinnor som män, med olika kulturell bakgrund. RF-SISU Gävleborg har under projektets gång utbildat flera aktivitetsledare som har haft i uppgift att leda grupper i kommunerna, och i några av kommunerna har lokala medarbetare fått utbildning för att själva bli aktivitetsledare. Varje termin har ledarträffar genomförts för att göra uppföljningar kring metodmaterialet, genomförandet, grupperna och de erfarenheter arbetet lett till.

Språket och motivationen

En ambition i arbetet har varit att bidra till en positiv utveckling av deltagarnas fysiska och psykiska hälsa, självförtroende, självkänsla och motivation. Många av deltagarna har mått dåligt fysiskt och/eller psykiskt. Starka känslor har fått utlopp under träffarna. I arbetet har det dock blivit tydligt att de genomförda insatserna bidragit till att deltagarnas mående förbättrats, att de utvecklat sina språkkunskaper och att de vågat ta nya steg, exempelvis att själva söka praktikplatser.

I genomförandet av HFA valde RF-SISU Gävleborg att inte sätta samman grupper utifrån språknivå, trots att språknivån varierat enormt mellan deltagarna, utan valde i stället valt att anpassa innehållet utifrån språknivå och modersmål för att alla skulle kunna delta. Gemenskapen mellan deltagarna har betytt mycket för språket, hälsan och drivkraften att komma vidare. Deltagarna har blivit ett stöd för varandra och har ”funnit varandra” under kursen. De har fått utökade sociala nätverk och har inte sällan fortsatt att träffas och träna tillsammans.

Positiv förändring

Deltagarna har fått fylla i en enkät, med skattningsfrågor, före respektive efter deltagandet i HFA. Frågorna berörde deras hälsa och aktiviteter. Eftersom många deltagare var svaga i det svenska språket gjordes enkäterna väldigt enkla och tydliga. Bilder (emojis) användes för att underlätta skattningarna (svaren) på de olika frågorna. RF-SISU Gävleborg har sammanställt och analyserat enkätsvaren för att utvärdera effekten av HFA. Resultaten visar att en så gott som alla svarar att HFA gjorde att de fick öva på svenska, kunskap om hälsa, kunskap om idrottsföreningar och bygga upp sina sociala nätverk. Jämfört med innan HFA så hade den fysiska och psykiska hälsan förbättrats för många av deltagarna.

Att komma vidare ut i föreningslivet

Temat Den ideella föreningen handlar om att deltagaren ska förstå vad en förening i Sverige är, hur den styrs, och hur man kan bli medlem. Information om olika idrottsföreningar har getts och personer från olika idrottsföreningar i respektive kommun har kommit på besök. Deltagarna har även fått stöd i att söka sig ut i föreningslivet. Under de avslutande två kurstillfällena i HFA har deltagarna fått prova på aktiviteter hos olika idrottsföreningar. Föreningarna har haft en viktig roll i att planera, anpassa och genomföra prova-på-aktiviteter som gjort det möjligt för deltagarna att möta nya idrotter. Vissa aktiviteter har lett till att deltagarna valt att fortsätta, exempelvis gymnastik (work out) eller simträning på badhus. Det har dock varit förenat med vissa svårigheter att ordna med prova-på -aktiviteter i samverkan med civilsamhället. Deltagarna i HFA har haft behov av aktiviteter på dagtid, medan civilsamhällets ideella aktörer främst är tillgängliga på kvällstid.

Låga trösklar behövs

En slutsats i projektet, utifrån satsningen på HFA, är att det krävs modeller som skapar hållbara förutsättningar för föreningarna och samtidigt möjliggör långsiktigt deltagande för individerna i målgruppen. Det är ofta organiserade, kollektiva aktiviteter, och utan avgifter, som är realistiska. Idrottsrörelsen och kommunerna behöver hitta hållbara former för samverkan, för att undanröja hinder och öka tillgängligheten.

Högskolan i Gävle

HiG hade i projektet Samverkan Gävleborg 2022 rollen att bidra till ett fortsatt lärande i Gävleborgs län genom ökade kunskaper om olika insatser för integration. Särskilt fokus har legat på migranter med låg utbildning, som står långt ifrån arbetsmarknaden. De tre forskare vid HiG som varit knutna till projektet, som DPL, har på ett engagerat sätt bidragit till lärande och utveckling. De har medverkat på möten och har berikat projektet med kunskaper och perspektiv, vilket bidragit till de goda resultaten. Det är till största delen en av forskarna som deltagit på de träffar för DPL (digitala eller fysiska) som anordnats inom ramen för projektet. Akademin för hälsa och arbetsliv har haft en representant i den centrala styrgruppen för hela projektet Samverkan Gävleborg 2022.

Forskarna, och till största delen två av dem, har genomfört tre intervjustudier som redovisats i separata FoU-rapporter. Dessa beskrivs översiktligt nedan. Därtill har en av forskarna tillsammans med DPL i Ovanåkers kommun genomfört en kartläggning av väntetider för TLM efter ankomst till kommuner i Gävleborgs län, som redovisas i egen rapport. Även den sistnämnda rapporten beskrivs översiktligt nedan. Rubrikerna återger namnen på rapporterna.

Tre år senare: Migranter berättar om sina vägar mot arbetsmarknadsetablering

Denna FoU-rapport[5], som presenterades 2024, byggde på att forskarna återetablerade kontakt med deltagare från en intervjustudie som genomfördes inom ramen för det tidigare projektet Integration Gävleborg 2.0. Forskarna följde i delstudien upp vad som hade hänt under de senaste tre åren avseende deltagarnas arbetsmarknadsetablering och hur de såg på sin livssituation och framtid. Dessa intervjuer kompletterades med ett antal intervjuer med andra respondenter ur samma målgrupp som hade en liknande livssituation vid tidpunkten för de första intervjuerna.

Att främja arbetsmarknadsetablering för migranter med låg utbildning. Ett regionalt perspektiv från arbetsmarknadens aktörer.

Nästa FoU-rapport[6] kom 2025, och i denna studie undersöktes hur olika aktörer på arbetsmarknaden såg på möjligheter till arbetsmarknadsetablering för migranter med låg utbildning och hur de såg på sin egen roll i migranternas strävan att få jobb. Närmare bestämt var det representanter från Arbetsförmedlingen, kommuner, arbetsgivare samt fristående aktörer inom bemanning, rekrytering och arbetsmarknadsinsatser som intervjuades.

Civilsamhällets roll i integrationsarbetet för tredjelandsmedborgare

Den sista FoU-rapporten[7] kom 2026 och i denna delstudie är det olika aktörer inom civilsamhället som blivit intervjuade om vad de gör för att främja inkludering och integration, genom riktade aktiviteter och hur de eventuellt inkluderar och anpassar ordinarie verksamhet till migranter. Det handlar här om studieförbund, idrotts- och kulturföreningar, humanitära organisationer, religiösa samfund och sociala rörelser. Forskarna undersökte även migranters möjlighet till deltagande, inflytande och medbestämmande, liksom samverkan mellan lokala aktörer inom civilsamhället, kommun och andra relevanta aktörer.

Resultat från intervjustudierna

Samtliga tre FoU-rapporter berör genusaspekter och skillnader mellan kvinnor och män.
Det finns tendenser, menar forskarna, att män erbjuds och deltar i fler arbetsnära insatser än kvinnor. De menar vidare att förväntningarna på kvinnor ibland är lägre än förväntningarna på män, samtidigt som män ofta kräver mer hjälp. Detta, menar forskarna, understryker behovet av riktat stöd och aktiviteter för kvinnor.

Samverkan mellan aktörerna är något som studerades i delstudierna två och tre. Forskarna menar att samverkan framträder som en central aspekt för att integrationsarbetet ska fungera. Aktörerna har, menar forskarna, ett stort engagemang för målgruppen, och en vilja att anpassa

---

[5] Kusterer, H. L., Lilja, M. & Trygged, S., (2026); Civilsamhällets roll i integrationsarbetet för migranter som står långt ifrån arbetsmarknaden. FoU-rapport No. 65. Högskolan i, Gävle.
[6] Lilja, M., Kusterer, H. L. & Trygged, S., (2025); Att främja arbetsmarknadsetablering för migranter med låg utbildning. Ett regionalt perspektiv från arbetsmarknadens aktörer. FoU-rapport No. 64. Högskolan i Gävle.
[7] Kusterer, H. L., Lilja, M. & Trygged, S., (2026); Civilsamhällets roll i integrationsarbetet för migranter som står långt ifrån arbetsmarknaden. FoU-rapport No. 65. Högskolan i, Gävle.

insatser utifrån förutsättningar hos målgruppen. Ett problem som fångats upp i delstudierna är att personer hänvisas till insatser som förutsätter andra kunskaper än de har. Forskarna lyfter även att det kan finnas en motsättning mellan kommuners krav på kontroll och civilsamhällets betoning på frivillighet. Sammantaget, menar forskarna, visar FoU-studierna på att det sker förflyttningar mot arbetsmarknaden för målgruppen och att aktörerna bidrar på olika sätt till migranternas integration och inkludering i samhället, men att det tar tid och att processen kräver flexibilitet och möjligheter till individuella anpassningar.

Aktiv eller passiv tid? En kartläggning av tredjelandsmedborgares väntetider efter ankomst till kommuner i Gävleborg

Denna studie[8] innebar en kartläggning av de väntetider som uppkommit efter att migranter anlänt till kommunerna. Resultaten visar att det ofta tar lång tid från det att en TLM bosätter sig i en kommun till att personen har någon organiserad sysselsättning. Kartläggningen baserades på uppgifter om ett antal individer i var och en av de medverkande kommunerna, liksom på reflektioner från DPL i kommunerna.

Ett syfte med kartläggningen var att undersöka och analysera om de väntetider som uppstod i etableringsprocessen kunde betraktas som aktiv eller passiv tid. Rapporten visar på att återkommande väntetider handlar om väntan på personnummer, inskrivning och kartläggning på Arbetsförmedlingen, samt deltagande i SFI, etableringsinsatser och andra aktiviteter. Det går inte, hävdar rapporten, att sätta likhetstecken mellan väntetider och passiv tid. Det kan finnas ”aktiva väntetider”. Personer kan exempelvis vänta på beslut från Migrationsverket men samtidigt delta i någon aktivitet som kommunen anordnar. Det kan, för hälsan och måendet, vara angeläget att personer som väntar på beslut om uppehållstillstånd kan delta i någon aktivitet, menar rapporten.

Bollnäs kommun

I Bollnäs kommun har delprojektet haft sin hemvist vid Arbetsmarknad och etablering, som ligger under Kommunstyrelseförvaltningen. Den DPL i Bollnäs som arbetat mest i projektet har sin anställning där och efter projektets slut fortsätter hen att arbeta som integrations-samordnare. Enhetschefen vid Arbetsmarknad och etablering har ingått i den centrala styrgruppen för hela projektet Samverkan Gävleborg 2022.

Inriktning och prioritering

Delprojektet i Bollnäs har i mångt och mycket haft en inriktning mot att aktivera kvinnor som är TLM och som till stor del befinner sig hemmavid, i bostaden, och inte kommer ut i samhället så mycket. Ingången för att få kontakt med kvinnorna har primärt varit Öppna förskolan, som är samlokaliserad med Bollnäs Familjecentrum. Det visade sig snart att ett stort antal utrikesfödda

[8] Trygged, S. & Zouroum, K., (2025); Aktiv eller passiv tid? En kartläggning av tredjelandsmedborgares väntetider efter ankomst till kommuner i Gävleborg. Working Paper No. 69. Högskolan i Gävle.

mammor till största delen var hemma, och att Öppna förskolan, kanske i kombination med SFI, nära nog var den enda kontakten de hade utanför hemmet.

Det har tagit tid att bygga upp verksamheten, och har varit en utmaning att engagera mammor som i många fall varit hemma ganska länge. Efterhand har intresset dock ökat, liksom engagemanget, lusten och viljan att vara med och påverka innehåll, ställa frågor, komma med på studiebesök med mera. Det har krävt uthållighet att uppnå goda resultat med att aktivera mammorna och deras familjer. Även papporna har kommit på olika aktiviteter, särskilt på de aktiviteter som inneburit praktiska moment, som exempelvis att plocka bär och laga mat.

Metodutveckling

När vi, översiktligt och i urval, ser närmare på de metoder och koncept som har utvecklats och använts i delprojektet i Bollnäs kommun så bör följande nämnas:

Lär känna ditt Bollnäs

Detta koncept innebär en samverkan mellan å ena sidan Öppna förskolan, (Barn- och utbildningsförvaltningen) och å andra sidan Flyktingmottagningen (Arbetsmarknad och etablering). Målgruppen är föräldrar och vårdnadshavare som är TLM och som har barn 0–6 år. Träffar sker en gång i veckan i samverkan med andra verksamheter inom Bollnäs kommun och inom civilsamhället. Vissa träffar sker hos Öppna förskolan och andra ute i samhället, på olika platser.

I huvudsak är detta en aktivitet för praktisk språkträning och för ökad förståelse av det svenska samhället. Teman har exempelvis varit natur, hållbarhet, hälsa, mänskliga rättigheter, arbetsliv, kost, ekonomi, kultur, aktiv fritid, trygghet och delaktighet i samhället. Lätt svenska, konkreta material och bilder används, och deltagarna lär genom att göra. Studiebesök hos olika verksamheter i samhället sker.

I så stor utsträckning som möjligt, utifrån årstid och väderlek, sker träffarna utomhus. En erfarenhet är att ett annat lärande möjliggörs när träffarna sker ute i naturen. Positiva endorfiner frigörs. Det blir lättare att arbeta med motivationen. Träffarna innebär värdefulla möjligheter för föräldrar och vårdnadshavare att göra roliga saker tillsammans med sina barn och samtidigt knyta kontakter med andra utrikesfödda.

Ansvariga har bedömt att aktiviteterna betyder mycket för de familjer som deltar, vilket även deltagarna själva ger uttryck för. Efterhand har deltagarna börjat komma med egna förslag på aktiviteter de önskar sig, som exempelvis cykelskola och svampplockning. Lär känna ditt Bollnäs innebär att arbeta förebyggande, förberedande och främjande för ett tryggt och inkluderande familjeliv. Alla deltagare ska känna sig välkomna och som en del av Bollnäs.

Träna med oss

Syftet med detta koncept är att fler ska känna rörelseglädje, komma i gång med träning och ha sunda levnadsvanor. Träningen sker i blandade grupper (kön, ålder och etnicitet). Det handlar

bland annat om ”gympa” i idrottshallen, men kan även vara exempelvis utomhusaktiviteter. Deltagarna får praktisk språkträning och i förlängningen möjlighet att skapa större sociala nätverk i lokalsamhället. Träningen sker vid två tillfällen i veckan och vid ett av dessa tillfällen får barnen vara med. Aktiviteten är gratis och leds av fysioterapeut från Fritidsenheten (Teknik-, service- och fritidsförvaltningen) och personal från Arbetsmarknad och etablering.

Fysisk aktivitet varvas således med information och dialog. Lätt svenska används. Träningen är en aktivitet som kan erbjudas redan första veckan vid ankomst till kommunen. Det är fullt möjligt att delta utan att kunna svenska. Träningen verkar ha en positiv inverkan på motivationen och det blir lättare att föreslå även andra aktiviteter som gynnar integrationen.

Genomlysningen

Genomlysningen är en metod för att gemensamt, mellan olika aktörer, lyfta individärenden. Metoden har utvecklats av Arbetsmarknad och etablering i samverkan med Arbetsförmedlingen, försörjningsstödsenheten och Hälsinglands Utbildningsförbund. En utveckling av detta samverkansforum har skett, där det i början av projektet endast var försörjningsstödsenheten och Arbetsförmedlingen som lyfte ärenden medan nu även arbetsmarknadsenheten kan lyfta ärenden på väg att avslutas och SFI (Hälsinglands Utbildningsförbund) kan lyfta elever med svag progression eller som är på väg att avsluta sina studier. Inom Genomlysningen ägnas den tid som krävs för att få en samlad bild av individernas behov, utifrån alla samverkansparter, vilket leder till insatser som i högre grad matchar behov och förutsättningar.

Resultat och måluppfyllelse

Delprojektet i Bollnäs har, jämförelsevis, lyckats väl med att rekrytera deltagare till verksamheterna. På organisatorisk nivå har delprojektet starkt bidragit till en ökad samverkan, både internt inom kommunen och med civilsamhället. Fler aktörer nu är engagerade för att arbeta med integrationsfrågor i samverkan.

Inom delprojektet har goda aktiviteter med låga trösklar för deltagarna initierats och genomförts. Att utveckla språket integrerat med hälsofrämjande aktiviteter, samhällsförståelse och socialt utbyte har varit en lyckad ansats. Det har också visat sig lyckosamt att använda lätt svenska och att göra det i praktiska sammanhang som väcker lust och nyfikenhet. Aktiviteterna har varit grundade i en djup förståelse av målgruppens förutsättningar och behov och i vad som är realistiskt att genomföra. Såväl Lär känna ditt Bollnäs som Träna med oss (liksom fler aktiviteter som skett i delprojektet) är implementerade i ordinarie verksamhet och fortsätter efter projekttiden.

Särskilt intressant

Ett intressant vägval gjordes i delprojektet, med att särskilt rikta sig till TLM som är hemmavarande mammor. Att uthålligt arbeta med både Lär känna ditt Bollnäs och Träna med oss (liksom fler aktiviteter) har gett resultat. Aktiviteterna har stor betydelse för såväl mammorna som för barnen och papporna. De har bäring på språkutvecklingen såväl som hälsan, förståelsen av samhället och de sociala nätverken.

Gävle kommun

Delprojektet i Gävle kommun har varit placerat vid Sektor Välfärd Gävle. De två DPL som ingått i projektet har sina anställningar där, och närmare bestämt i den verksamhet som heter Arbetsmarknad och stöd (ARBOS). Verksamhetschefen vid ARBOS har ingått i den centrala styrgruppen för hela projektet Samverkan Gävleborg 2022.

Inriktning och prioritering

Inom den större målgruppen TLM valde ansvariga för delprojektet i Gävle att fokusera på individer som står långt ifrån arbetsmarknaden och som har skrivits ut från SFI på grund av utebliven språklig progression. I en inledande kartläggning kunde konstaterades att utbudet av tillgängliga aktiviteter för dessa individer inte varit tillräckliga och att passiv tid hade uppstått. Kartläggningen tydliggjorde att det fanns ett behov av fler praktiska, vardagsnära arenor med insatser för stöd i språkutveckling, hälsofrämjande aktiviteter och social integration. Många av individerna hade deltagit i kommunens ordinarie insatser upprepade gånger men utan någon tydlig progression. Utifrån detta utvecklades en metod som kallas Bryggan, och som innebär en sammanhållen kedja av aktiviteter.

Inriktningen i delprojektet kom i allt väsentligt att ligga vid att genom samverkan med civilsamhället initiera hälsofrämjande aktiviteter som gruppträning, prova-på-aktiviteter och hälsoinformation. Vidare språkcaféer och studiecirklar, som blev viktiga arenor för språkutveckling, med praktisk svenska i sociala sammanhang. Med Bryggan som nav och samverkan kring målgruppen, främst med RF-SISU Gävleborg och Studieförbundet Vuxenskolan, minskades individernas passiva tid.

Metodutveckling

När vi, översiktligt och i urval, ser närmare på de metoder och koncept som har utvecklats och använts i delprojektet i Gävle kommun så bör följande nämnas:

Bryggan och Smörgåsbordet

Bryggan och de olika varianter av Bryggan som tagits fram är det som helt dominerar delprojektet, och som i sig rymmer flera olika insatser. Under projektperioden har ett antal olika inriktningar på Bryggan, som är en gruppverksamhet, tagits fram. De olika inriktningarna speglar olika deltagares behov utifrån var individen befinner sig i integrationsprocessen och har med sig i termer av kunskaper och färdigheter. Dessutom har något som kallas Smörgåsbordet tagits fram som består av enskilda insatser, som komplement till gruppverksamheten. Målet med Smörgåsbordet är att varje individ ska kunna matchas snabbt, utifrån individuella behov, utan att behöva invänta en gruppstart.

Bryggan, som har varit ett nav i projektet, är uppbyggd kring ett antal teman. Arbetssättet kombinerar tematiska samtal, reflektion, läxor och gruppövningar på ett sätt som knyter

samman språk, identitet, framtidstro och praktiska aktiviteter. Metoden ska stötta individen i att förstå och bli mer delaktig sin egen utvecklingsresa för att närma sig arbetsmarknaden.
De teman det gäller är:

- Dåtid – vem var jag innan jag kom till Sverige?
- Nutid – vem är jag idag i Sverige?
- Framtid – vem vill jag vara/bli?
- Ny tid – vad är förändring och hur påverkar den mig?
- Planering – välja förändring och nästa steg.
- Praktiskt genomförande – språkpraktik i civilsamhället.
- Ny planering – övergång till nästa steg.

Resultat och måluppfyllelse

Genom arbetet med Bryggan (med de olika inriktningarna) och med Smörgåsbordet har verksamheten vid ARBOS i hög grad utvecklat samverkan med civilsamhället. En avsaknad av samverkan har förbytts till en väl fungerande samverkan, inte minst med RF-SISU Gävleborg och Studieförbundet Vuxenskolan. Samverkan har blivit en naturlig del av kedjan av aktiviteter, och ligger helt i linje med målet att skapa sammanhållna insatser runt målgruppen för att ge deltagarna fler nätverk och arenor som stärker språkprogressionen och integrationen i samhället.

Uppföljningar som genomförts inom delprojektet visar tydliga förbättringar hos deltagarna i termer av språk, hälsa och delaktighet i samhället. Deltagarna blev över tid tryggare, använde svenska språket mer aktivt och tog fler initiativ. Hälsan förbättrades, med mer energi, ökad styrka och minskad smärta. Den fysiska aktiviteten förbättrade koncentrationsförmågan och minnet, vilket gynnade språkutvecklingen. Individerna själva upplevde vinster av att uthålligt delta i träning i olika former. Gemenskapen i gruppen spelade en stor roll, närvaron på aktiviteterna var hög och deltagarna stöttade varandra. Schemalagda gruppaktiviteter visade sig fungera betydligt bättre än frivilliga individuella aktiviteter.

Efter avslutat projekt kommer flera delar av Bryggan och samverkan med civilsamhället att fortsätta i ordinarie verksamhet. Bryggan fortsätter som valbar metod, vid behov, med Smörgåsbordet som komplement där bland annat språkcaféer och hälsofrämjande aktiviteter fortsatt kommer att vara viktiga komplement i planeringen inom ARBOS.

Särskilt intressant

Ansvariga för delprojektet i Gävle kommun gjorde ett medvetet val när de, utifrån sin relativt stora volym av möjliga projektdeltagare, satsade på de individer som kört fast i sina SFI-studier och inte kommit vidare i språkutvecklingen. Resultaten av delprojektet visar på vikten av lågtröskelverksamheter som tar fasta på KASAM, bland annat genom att erbjuda fysisk träning i grupp och språkcaféer, och göra det under en längre period. Den sociala gemenskapen och den förbättrade hälsan (exempelvis mindre smärta) har visat sig ha stor betydelse för motivationen och progressionen i språket och förståelsen av samhället.

Hofors kommun

I Hofors kommun har delprojektet varit placerat vid enheten Integration och flyktingmottagning, som tillhör Socialnämndens verksamheter. DPL har sin anställning där. Teamledaren vid enheten har ingått i den centrala styrgruppen för hela projektet Samverkan Gävleborg 2022.

Inriktning och prioritering

I sin inledande kartläggning kom delprojektet i Hofors fram till att det fanns vissa brister i arbetet med integrationen av utrikesfödda, inte minst vad gäller strukturer, arbetssätt, roller, rutiner och samverkan. Kartläggningen visade även på behov av högre kvalitet på språkträningen och forum för samverkan. Utifrån detta togs några olika initiativ inom delprojektet, utifrån såväl ett organisationsperspektiv som ett individperspektiv.

Samverkan inom kommunen har stärkts genom att ett integrationspolitiskt program tagits fram, att samverkansgrupper skapats och att ett ökat erfarenhetsutbyte skett, både med andra kommuner och med verksamheter och organisationer inom den egna kommunen. Kontinuerliga, dialogbaserade utbildningsinsatser har skett, med ambitionen att erbjuda TLM utbildningar av hög kvalitet för att utveckla språket och förståelsen av samhället. Exempel på ämnen som på olika sätt berörts i arbetet med målgruppen genom delprojektet är hälsa, jämställdhet, demokrati, digitala kunskap och färdigheter, ekonomi, skolsystemet, yrkesvägar och föräldraskap.

Metodutveckling

När vi, översiktligt och i urval, ser närmare på de metoder och koncept som har utvecklats och använts i delprojektet i Hofors kommun så bör följande nämnas:

Introduktionslotsen

Introduktionslotsen är en metod som vänder sig till nyinflyttade TLM och syftar till att minska den passiva tiden innan SFI påbörjas. Deltagarna får information om samhället och om Hofors specifikt, som sedan fortsätter under etableringsprogrammet, med både samhällsorientering och språkträning. Insatsen innebär även administrativt stöd och vidare samtal som kopplar till de ämnen/frågor som behandlas. Ett ytterligare syfte är att tidigt bygga goda relationer med nyanlända personer, vilket skapar trygghet främjar den psykisk hälsan. Metoden har använts för de kvotflyktingar som kommit till kommunen sedan projektstarten, och delar av den har också använts till andra TLM som flyttat till kommunen. Metoden har anpassats till individuella förutsättningar och använts både i sin helhet och till vissa delar.

Språkträning

Språkträningen är en aktivitet som vänder sig till de TLM som genom Arbetsförmedlingen och etableringsprogrammet är anvisade till extra språkträning hos kommunen, och det är en insats som minskar passiv tid efter att SFI har startat. Språkträning av hög kvalitet erbjuds, med ett genomtänkt tematiskt innehåll. Målet är att deltagarna ska bli trygga att kommunicera på

svenska och samtidigt lära sig mer om det svenska samhället. Olika ämnen som tas upp är: Att kunna påverka, Kommunikation och uttryckssätt, Hållbarhet och hälsa, Familj och identitet och Att försörja sig och utvecklas. En vägledande idé för språkträningen är att språket är en av våra främsta kulturbärare och ett viktigt redskap för att både definiera oss själva i förhållande till andra och hitta vår egen identitet.

Barn- och föräldraträff

Denna insats riktar sig till föräldralediga i målgruppen och är en aktivitet som är helt frivillig. Syftet med insatsen är att minska den passiva tiden för föräldralediga, oavsett om personen redan deltar i etableringsprogrammet och SFI eller inte har påbörjat sådan aktivitet ännu. Nyblivna föräldrar kan komma till träffarna för att hitta styrkan i sin föräldraroll tillsammans med andra, både föräldrar och personal. Detta är tänkt att vara en plats för föräldrar att fortsätta utveckla det svenska språket under sin föräldraledighet. Vidare är detta ett sätt att väcka intresse för den kommunala förskolan och, vid behov, hjälpa föräldrar att söka plats där.

Resultat och måluppfyllelse

Språkträningen har varit framgångsrik, vilket har att göra med en bra balans mellan strukturerad information respektive dialog med deltagarna. En annan framgångsfaktor i språkträningen verkar vara ledarens höga förväntningar på målgruppen – att alla förväntas göra progression. Dokumentation över deltagarnas progression sker och justeringar och anpassningar görs utifrån individuella behov. Ledaren har vidare skapat tillitsfulla relationer med deltagarna och samtidigt byggt gruppen så att de har blivit trygga med varandra, vilket gör att alla vågar kommunicera på svenska. När deltagarna har fått svara på frågor om vad deltagandet i språkträningen betytt för dem så har de bekräftat att de fått hjälp att bli tryggare med att prata svenska, fått mer kunskap om det svenska samhället, fått en bättre hälsa och ökat sina sociala nätverk.

Samverkan, såväl internt inom den kommunala organisationen som externt med andra organisationer, har stärkts genom delprojektet, till gagn för målgruppen. Organiseringen och kompetensen i förhållande till målgruppen har stärkts. Kommunen står dock mitt i en organisationsförändring för närvarande, vilket innebär vissa oklarheter när det gäller de nya och utvecklade metoderna och hur de, närmare bestämt, kommer att vara en del i det fortsatta integrationsarbetet i kommunen.

Särskilt intressant

Språkträning som förenar språkträning med samhällsförståelse och värdefull kunskap inom ett antal helt kritiska områden verkar vara ett vinnande koncept. Även förhållningssättet till deltagarna och det sätt på vilket språkträningen genomförs – i en process som bygger på tillit och gemenskap – har starkt meritvärde. På liknande sätt som i andra kommuner som deltagit i Samverkan Gävleborg 2022 ser vi att trygghet och gemenskap har mycket stor betydelse för att individerna i målgruppen ska komma vidare i språkprogressionen och i en mer fullödig inkludering i samhället.

Hudiksvalls kommun

I Hudiksvalls kommun har delprojektet tillhört Kultur- och fritidsförvaltningen till skillnad från de andra kommunerna där delprojekten legat vid arbetsmarknadsenhet eller motsvarande. Denna ordning var något som arbetsmarknadsenheten i kommunen, som har namnet Jobbcentrum, önskade. Delprojektet i Hudiksvall har därför haft en lite annan karaktär än i de andra kommunerna, vilket utvecklas något nedan. DPL har sin anställning vid Kultur- och fritidsförvaltningen, som integrationsutvecklare. Förvaltningschefen vid nämnda förvaltning har ingått i styrgruppen för hela projektet Samverkan Gävleborg 2022.

Inriktning och prioritering

Inom delprojektet gjordes i början en kartläggning över vad som redan görs inom integrationsområdet, vad som fungerar bra och vilka utmaningar som är aktuella. Olika kommunala verksamheter, föreningar, trossamfund och näringsliv kontaktades och utifrån resultaten från kartläggningen startades det som blev det centrala i delprojektet, nämligen Kultur och fritidsvägledningen.

Denna verksamhet handlar om att utifrån ett kultur- och fritidsperspektiv och med ett holistiskt perspektiv på människors behov, samtala med TLM för att fånga upp intressen som kan generera aktiviteter, eller för att slussa in personer i befintliga kultur- och fritidsaktiviteter. Detta utifrån en förståelse att en aktiv och meningsfull fritid ökar deltagarens möjligheter till välbefinnande, aktiv språkträning och ett större nätverk, vilket i sin tur främjar möjligheten till arbete.

Metodutveckling

När vi, översiktligt och i urval, ser närmare på de metoder och koncept som har utvecklats och använts i delprojektet i Hudiksvalls kommun så bör följande nämnas:

Kultur- och fritidsvägledningen

Genom delprojektets hemvist vid Kultur- och fritidsförvaltningen och idéer som redan fanns inom förvaltningen om att få mer kontakt med utrikesfödda blev det naturligt att satsa på det som kom att kallas Kultur- och fritidsvägledningen. Denna metod bidrar till att integrera nyanlända TLM genom att lotsa dem in i föreningslivet, kulturskolan samt överhuvudtaget kultur- och fritidsaktiviteter som pågår i kommunen.

Genom Kultur och fritidsvägledningen genereras kunskaper som Kultur- och fritidsförvaltningen kan använda för att, tillsammans med individerna i målgruppen, både arrangera olika evenemang och länka in i befintliga verksamheter. Det hela fungerar som en katalysator genom att den information som fångas upp i kontakterna med TLM, om intressen och behov, omvandlas till aktiviteter.

Café Världen

Café Världen är i och för sig en verksamhet som fanns innan projektet Samverkan Gävleborg 2022, men som på ett begåvat sätt inkorporerats i delprojektet. Café Världen är en mötesplats som huserar i Kulturhuset Glada Hudik och som startades som ett initiativ för att främja integration, mångfald och social hållbarhet. Café Världen är ett samarbete mellan Hudiksvalls kommun och det lokala föreningslivet. Verksamheten har sedan starten blivit en återkommande succé och arrangeras cirka en gång i månaden, på fredagar, med inslag som musik, fika, mat, skapande aktiviteter och lekar för barn och familjer.

Att stärka och utveckla Café Världen bedömdes ligga väl i linje med målen för Samverkan Gävleborg 2022. Café Världen är en mötesplats som syftar till att öka social inkludering i samhället genom att öka känslan av sammanhang, och miljön fungerar som en plattform för föreningslivet och andra aktörer. Här finns rika möjligheter för TLM att ta del av olika aktiviteter, äta och lyssna på musik, skapa nya kontakter eller öva det svenska språket över en fika. För barnen finns ledarledda lekaktiviteter eller kulturevenemang. Café Världen kan även beskrivas som en ”omvänd resurs”, för föreningar och myndigheter som söker kontakt med TLM. Detta är ett behov som framkom av den inledande kartläggningen, liksom att rikta sig till hela familjen, med familjeaktiviteter.

Cykelverkstan

Cykelverkstan, som finns i bostadsområdet Håstahöjden i Hudiksvall, är ett initiativ som tagits inom ramen för delprojektet. Syftet med Cykelverkstan är att skapa en trygg mötesplats där de som kommer dit får lära sig cykelmekanik och reparationer. TLM och andra får hjälp med att lära sig cykla, vilket inte minst många kvinnor behöver, att meka med sin egen cykel eller lära sig hantverket från grunden.

Såväl återkommande som tillfälliga event arrangeras. Hela Håsta cyklar är ett stort sommarevenemang med tre dagar fyllda av aktiviteter. Här kan besökare delta i allt från cirkusskola och magisk cirkus till att göra egna hopprep och snoddar tillsammans med Hemslöjden. Prova-på-aktiviteter arrangeras tillsammans med föreningslivet. Besökare har exempelvis kunnat prova på spinning cyklar med Friskis & Svettis och delta i orientering med Forsa OK.

Cykelverkstan handlar mycket om social samvaro: Att "meka, snacka, pyssla, käka och cykla" är mottot för många träffar. Det bjuds ofta på enklare förtäring eller gemensamma måltider i anslutning till verkstaden. Satsningen är ett fint exempel på samverkan mellan Kultur- och fritidsförvaltningen och det kommunala bostadsbolaget Glada Hudikhem. Bolaget har haft en viktig roll i projektet genom att bidra med både fysiska resurser, som själva lokalen, och socialt engagemang i olika avseenden. Bolaget ser Cykelverkstan som en viktig del i sitt arbete med social hållbarhet. Genom att skapa en mötesplats i sitt eget bostadsbestånd bidrar de till ökad trygghet och meningsfull fritid för sina hyresgäster.

Genom Cykelverkstan sker ett intressant återbruk. Den kommunala återvinningscentralen Återbruket på Ulvberget fungerar som Cykelverkstans huvudsakliga leverantör av material och

expertis inom cirkulär ekonomi. Återbruket tar emot och sorterar ut kasserade cyklar från återvinningscentralen som fortfarande har potential att räddas. De förser Cykelverkstan med cyklar och reservdelar, vilket gör det möjligt för besökare att meka utan att själva behöva köpa dyra delar. Genom Cykelverkstan kan människor få se hur gamla cyklar rustas upp för att användas igen, vilket främjar ett hållbart tänkande i området. Cyklarna används bland annat som lånecyklar och till kvinnor som lär sig att cykla.

Resultat och måluppfyllelse

Delprojektet i Hudiksvall har, på sitt eget sätt, utvecklat större möjligheter för TLM att träna språket, förbättra hälsan och utöka de sociala nätverken. Genom en utvecklad samverkan, internt inom den kommunala organisationen och med civilsamhället, har bättre förutsättningar skapats för att erbjuda mötesplatser och aktiviteter som främjar språket, hälsan och den sociala inkluderingen för TLM. Även deltagare med ytterst svag svenska har kunnat delta i olika aktiviteter utifrån sina förutsättningar. Genom aktiviteterna har deltagarna fått lära sig mycket om Sverige samtidigt som språket utvecklats. De metoder som utvecklats och tillämpats har goda förutsättningar att fortsätta fast själva projektet är slut.

Särskilt intressant

Att ta utgångspunkt i kultur- och fritidsvägledning, med ett holistiskt perspektiv på människors behov, har varit ett intressant vägval, och något som gjort delprojektet i Hudiksvall lite unikt i det större sammanhanget med Samverkan Gävleborg 2022. Den samverkan som skett och sker med bostadsbolaget Glada Hudikhem är mycket lovande och rymmer en potential för något ännu större.

Nordanstigs kommun

Delprojektet i Nordanstigs kommun har haft sin hemvist vid enheten Arbete och försörjning, inom verksamheten Stöd och omsorg, som tillhör Kommunstyrelseförvaltningen. DPL har sin anställning vid Arbete och försörjning och enhetschefen där har ingått i den centrala styrgruppen för hela projektet Samverkan Gävleborg 2022.

Inriktning och prioritering

Inriktningen på delprojektet har legat vid att utveckla ännu mer individanpassade insatser och att utveckla samverkan med olika aktörer. Centralt i arbetet har varit att arbeta med individuella handlingsplaner som fokuserat på insatser utifrån varje individs unika förutsättningar, erfarenheter och behov.

Det har funnits möjligheter att kombinera SFI-studier med praktik i kommunala verksamheter, sociala företag och andra företag. Det har även funnits möjligheter till yrkesinriktade studier för individer i målgruppen. I samverkan med Vuxenutbildningen och SFI har orienteringskurser startats där förstärkt yrkessvenska ingått, för att möjliggöra framtida arbete inte minst inom kök, lokalvård och äldreomsorg.

Vägledning för att bättre förstå det svenska samhället liksom konkret stöd i kontakter med olika myndigheter har också varit viktiga inslag. Inte minst har arbetsförmågebedömningar genomförts, för att klargöra vilka hinder och utvecklingsområden som föreligger för varje individ och vilket stöd som kan vara relevant.

I kommunen finns ett antal mindre tätorter där TLM är bosatta och det är närmast omöjligt att resa mellan orterna med kollektivtrafiken under kvällstid. Föreningsaktiviteter inom civilsamhället sker enbart på ideell basis och är förlagda till kvällstid. Ett deltagande på föreningsaktiviteter kvällstid på andra ställen än hemorten är därför i stort sett omöjligt utan körkort eller kontakter för samåkning. Detta försvårar möjligheterna för individer i målgruppen att genom föreningsengagemang utöka sitt sociala nätverk.

Inom delprojektet har därför mer individanpassade möjligheter till språkutveckling prioriterats framför gruppaktiviteter. Individerna i målgruppen har erbjudits praktik och arbete på olika arbetsplatser, vilket har bidragit till möten med människor med olika bakgrund och skapat förutsättningar både för språkträning och utökade sociala nätverk. Ofta är det sociala utbytet annars begränsat till studiekamrater på SFI och personer med samma ursprung. Praktik- och arbetsplatserna har varit i kommunens ordinarie verksamheter där individerna blivit delaktiga i de ordinarie arbetsgrupperna inom barnomsorg, skola, äldreomsorg samt och kök och städ.

Även de upphandlade sociala företag som finns i kommunen har varit engagerade i individernas etableringsprocess. På de sociala företagen har det funnits möjlighet att skapa arbetsuppgifter utifrån individuella kompetenser som gjort att personer har utvecklats och stärkt sitt självförtroende och sin arbetsförmåga. Möjligheter till praktisk språkträning utökade sociala nätverk funnits även här.

Metodutveckling

När vi, översiktligt och i urval, ser närmare på de metoder och koncept som har utvecklats och använts i delprojektet i Nordanstigs kommun så bör följande nämnas:

Tidiga förebyggande insatser för att motverka avstannad progression

Inom ramen för delprojektet har en sammanställning skapats som innehåller olika delar som kan underlätta bedömning av en persons arbetsförmåga. Den kan ses som ett stöd för att i ett tidigt skede kunna upptäcka hinder som kan påverka en persons möjlighet till etablering på arbetsmarknaden. Med en sådan sammanställning över utvecklingsområden och hinder underlättas en samverkan mellan individen själv och relevanta stödjande aktörer, för att hitta möjliga aktiviteter med individen i fokus.

Sammanställningen innehåller en lång rad delområden, som kan användas enskilt eller tillsammans för att få en helhetsbild. Några exempel (av många fler) är: *Kartläggning* för att ta reda på personens arbetslivserfarenhet, studier, kompetenser, önskemål och intressen. *Vägledning* för att personen lättare ska förstå det svenska samhället inklusive stöd i kontakter med myndigheter. *Hälsoaspekter* där det undersöks om statusen på den fysiska eller psykiska

hälsan kan vara ett hinder för progressionen. *Bedömning praktik/arbete* med avstämning med deltagaren och handledaren på själva arbetsplatsen.

Resultat och måluppfyllelse

Delprojektet i Nordanstig har, jämförelsevis, inte lyckats rekrytera så många TLM till aktiviteterna, och vissa förklaringar till detta finns i texten ovan. I delprojektet har det genomgående funnits en strävan att genomföra tidiga insatser utifrån varje individs integrationsprocess och en strävan att motverka avstannad progression. Genom att kombinera språkutveckling, arbetslivserfarenhet och studieinsatser har en mer sammanhållen etableringsprocess möjliggjorts, som stärker individens möjligheter till självförsörjning och etablering på arbetsmarknaden. Arbetsförmågebedömning håller på att utvecklas och kommer att implementeras i den ordinarie verksamheten.

I Nordanstigs kommun, på den enhet där projektet haft sin placering, har det under lång tid funnits en kontinuitet i rutinerna för mottagande av nyanlända och en god kännedom om målgruppens integrationsprocess. Sedan tidigare fanns också en god samverkan, internt mellan olika kommunala verksamheter som Arbetsmarknadsenheten, Ekonomiskt Bistånd, Flyktingenheten, SFI och Vuxenutbildningen och externt med aktuella aktörer som exempelvis Arbetsförmedlingen och organisationer inom civilsamhället. Genom delprojektet har kunskaper och arbetssätt vässats ytterligare, liksom samverkan internt och externt.

Särskilt intressant

Det har ett stort värde att gå mer på djupet med individernas arbetsförmåga och försöka förstå och klargöra vad det är som ligger i vägen för progressionen i språket, förståelsen av samhället och anställningsbarheten. Vidare att utifrån varje individs unika förutsättningar hitta möjliga vägar framåt, via studier, praktik eller andra insatser som behövs. Det har också ett stort värde att erbjuda individerna möjligheter att finnas på en arbetsplats och få erfarenheter av ett arbetsliv i Sverige, träna språket och knyta nya sociala kontakter.

Ockelbo kommun

I Ockelbo kommun har delprojektet legat vid enheten Arbetsmarknad och integration, som tillhör Kommunstyrelseförvaltningen. DPL har sin anställning där. Enhetschefen vid Arbetsmarknad och integration har ingått i den centrala styrgruppen för hela projektet Samverkan Gävleborg 2022.

Inriktning och prioritering

Delprojektet har i mångt och mycket haft en inriktning på utvecklad samverkan mellan olika aktörer kring målgruppen. En inledande kartläggning genomfördes genom att skicka ut ett mejl med några frågor till strategiska personer som kommer i kontakt med målgruppen TLM inom olika verksamheter i kommunen. Svaren gav en bild av målgruppen och lyfte fram de viktigaste hindren för målgruppen för att komma vidare i sin integrationsprocess. Kartläggningen visade

bland annat att samarbetet mellan olika verksamheter i kommunen behövde förbättras för att bättre tillvarata befintliga resurser och kompetenser.

Genom delprojektet ville enheten Arbetsmarknad och integration stärka samverkan mellan kommunens verksamheter, civilsamhället och andra aktörer som möter målgruppen. Detta dels för att överhuvudtaget få kontakt med fler TLM, vilket var svårt då Arbetsmarknad och integration inte hade tillgång till någon förteckning över hur många och vilka TLM som fanns i kommunen, dels för att i samverkan utveckla bättre metoder för att ge stöd och handledning till personer i målgruppen, med individen i centrum. Samverkan har varit en röd tråd i delprojektets arbete, bland annat genom att en gemensam arbetsgrupp bildats, utveckling av mötesplatser och insatser som genomförts i samverkan.

Metodutveckling

När vi, översiktligt och i urval, ser närmare på de metoder och koncept som har utvecklats och använts i delprojektet i Ockelbo kommun så bör följande nämnas:

Kursen Jag och mitt ansvar (JOMA)

En central del i arbetet har varit, och är fortsatt, kursen Jag och mitt ansvar (JOMA) där deltagarna arbetar mycket med sin motivation och det egna ansvaret för komma vidare i integrationsprocessen. Kursen är uppbyggd av ett antal moduler. Målet med JOMA är att deltagaren ska få en ökad förståelse för sin livssituation, sin hälsa, sin privatekonomi, sitt eget ansvar liksom de möjligheter till studier som finns och hur och arbetsmarknaden ser ut och fungerar. Även moment som att lära sig använda digitala verktyg, exempelvis att använda BankID och att logga in på myndigheters hemsidor, och grundläggande trafikkunskaper ingår i kursen.

Materialet som har tagits fram till de olika modulerna hålls levande och ändras utifrån erfarenheter från genomförda omgångar och de behov som identifierats hos målgruppen. I uppbyggandet av modulen om digitalisering har Ockelbo tagit del av Ovanåkers arbete med Digikunskap, och även RF-SISU:s arbete med Hälsa för alla (HFA) har inkorporerats i JOMA.

Mötesplats i samverkan med Svenska kyrkan och Missionskyrkan

Ett initiativ för att skapa en naturlig arena för praktisk språkträning, nätverk och spontana möten mellan människor är en ny mötesplats som tagit form, som kallas Oasen. Här samverkar kommunen med Svenska kyrkan och Missionskyrkan i Ockelbo. Deltagarna från målgruppen får en möjlighet att träffas i en öppen miljö, för att prata, fika och ha gemenskap. vilket ligger i linje med hela projektets idé om att individen och individens behov ska vara i fokus.

Kommunal arbetsgrupp

En annan viktig del av delprojektets resultat är den kommunala arbetsgrupp som etablerats under projekttiden. Arbetsgruppen har fungerat som en plattform för samverkan mellan olika verksamheter. Genom denna struktur har det blivit lättare att samordna insatser, dela kunskap

och utveckla gemensamma lösningar kring målgruppen. Tanken är att arbetsgruppen ska fortsätta även efter projektets slut och fungera som ett nav för samverkan i fortsatt utvecklingsarbete, där fler målgrupper och samverkansparter kan inkluderas.

Resultat och måluppfyllelse

Genom god samverkan med Vuxenutbildningen har JOMA blivit implementerat i Vuxenutbildningens ordinarie kursutbud som en sökbar kurs, vilket innebär att deltagare kan söka den även efter projektets avslut. Detta skapar långsiktiga förutsättningar för att arbetssättet ska leva vidare och kunna utvecklas för att användas även för fler målgrupper framöver.

JOMA har också fått en spridning till andra kommuner som deltagit i Samverkan Gävleborg 2022. Utifrån arbetssättet med utvecklad samverkan mellan olika parter och JOMA har flera ur målgruppen gått vidare till utbildning, exempelvis bussförarutbildning, och till jobbvikariat inom storkök och textilindustri.

Möjligheten till praktisk språkträning, social gemenskap och nya sociala nätverk har stärkts genom samverkan med civilsamhället, och inte minst genom mötesplatsen Oasen, tillsammans med Svenska kyrkan och Missionskyrkan. Denna verksamhet har dock ett uppehåll just nu medan en mer central lokal att samlas i söks, utifrån en önskan att nå fler målgrupper. Tanken är att Öppna förskolan fortsättningsvis ska vara den drivande parten.

Den lokala arbetsgrupp som etablerats inom projektet har varit viktig och har potentialen att vara viktig även i fortsättningen, för att utveckla aktiviteter, samverka och finna gemensamma svar på de behov som målgruppen, och liknande målgrupper, har. Arbetsgruppens arbete fortsätter, vilket ger en god grund för samverkan även fortsättningsvis.

Särskilt intressant

JOMA ett intressant exempel på en metod, i detta fall en kurs, som innehåller flera olika delar som, för många, är fundamentala delar för en fungerande integrationsprocess. Dels är det i sig intressant kombinera ett antal moduler i en och samma kurs, och ta tillfället att ganska brett lyfta människors kompetens, mående och egenmakt, dels är det intressant med den tydliga betoningen på individens egna ansvar för att komma vidare i livet, i ett antal olika avseenden. JOMA har också relevans för många fler än bara utrikesfödda personer.

Ovanåkers kommun

Delprojektet i Ovanåkers kommun har haft sin hemvist vid Arbetsmarknad- och näringslivsavdelningen, som ligger under Kommunstyrelseförvaltningen. DPL har sin anställning där. Arbetsmarknads- och näringslivschefen har ingått i den centrala styrgruppen för hela projektet Samverkan Gävleborg 2022.

Inriktning och prioritering

Inom delprojektet har betoningen legat på metodutveckling av insatser som minskar passivitet och stärker deltagarnas etablering. Aktiviteter som kommunen har rådighet över och som kan genomföras parallellt med myndighetsprocesser har prioriterats, eftersom dessa har störst potential att omvandla väntetid till aktiv tid. Att kartlägga passiv tid och väntetid har varit ett viktigt inslag i Samverkan Gävleborg 2022 och här har Ovanåkers delprojekt varit något av en motor för hela projektet.

Resultaten från kartläggningsarbetet har omsatts i praktiska lösningar, alltså aktiviteter som behöver finnas och samverkan som behöver stärkas. Det handlar om att minska den passiva tiden, stärka den praktiska språkträningen och öka målgruppens delaktighet, självständighet och etableringsförutsättningar.

Aktiviteterna har i allt väsentligt skett i den miljö som heter AMN Verkstad. AMN står för Arbetsmarknads- och näringslivsenheten. AMN Verkstad är en lokal som är inrymd i en stor industribyggnad i Edsbyn och syftet med verksamheten där är att göra människor redo för ett arbetsliv och mer trygga med att arbeta på ett företag. Det innebär att aktiviteter för språkutveckling, förbättrad hälsa, ökad samhällsförstående, digitala kunskaper och färdigheter m.m. sker i en miljö som också är en arbetsplats där deltagarna bland annat arbetar med legojobb till industriföretag i kommunen och utrustning för andra enheter i kommunen.

Metodutveckling

När vi, översiktligt och i urval, ser närmare på de metoder och koncept som har utvecklats och använts i delprojektet i Ovanåkers kommun så bör följande nämnas:

Digikunskap

Digikunskap har varit en framgångsrik metod som tillämpats i delprojektet. Den möter ett tydligt och återkommande behov hos målgruppen, nämligen att kunna agera självständigt i kontakt med myndigheter och arbetsmarknad. Metoden är praktisk och behovsstyrd, och innehåller moment kopplade till verkliga situationer, som till exempel att hantera e-tjänster, jobbsökande, BankID och e-post. Den är samtidigt språkutvecklande, med enkla, återkommande begrepp och dialogbaserad handledning. Digikunskap genomförs med stor flexibilitet utifrån deltagarnas förutsättningar, och sker genom stöd både i grupp och individuellt. Uppföljning med mätningar sker, som synliggör deltagarnas utveckling över tid.

Metoden har utvecklats och förfinats under projektperioden, delvis i interkommunal samverkan mellan kommunerna Ovanåker, Nordanstig och Hofors. Metoden har under projektets gång också fått spridning till ytterligare kommuner som ingått i Samverkan Gävleborg 2022. I Ovanåkers kommun har Digikunskap under projektets avslutningsfas blivit implementerat i ordinarie verksamhet, särskilt vid AMN Verkstad och i samverkan med Vuxenutbildningen. Handledarstöd och strukturerade upplägg har färdigställts och testats i verksamheten för att fler ska kunna hålla i passen och ge stöd med likvärdig kvalitet.

Språkutvecklande arbetsplats

Språkutvecklande arbetsplats innebär enkelt uttryckt att deltagarna tränar på svenska i vardagen vid AMN Verkstad. Språkträningen sker inte ”vid sidan av” utan rakt in i vardagen på verkstaden. Detta har visat sig framgångsrikt. Språket kopplas till instruktioner, säkerhet, arbetsmoment och samarbete. Deltagarna finns i en trygg miljö där en vågar prata och fråga. Språkliga hinder som annars skapar passivitet och/eller missförstånd kan fångas upp snabbt. Personalen och deltagarna har utvecklat en gemensam förståelse för att språket är en del av arbetsmiljön.

Under projektets avslutande fas har Språkutvecklande arbetsplats implementerats som ett ordinarie arbetssätt på AMN Verkstad. Deltagarträffar och språkstödjande rutiner har etablerats som återkommande inslag och personalen har fått gemensamma verktyg för hur språket kan lyftas i vardagen.

Jobhunting

Jobhunting är ett koncept som ägs och drivs av företaget Kontrast Idé & Utveckling AB. Företaget arbetar rikstäckande med utbildningar och föreläsningar inom rekrytering, omställning och arbetsmarknad. Jobhunting innebär digital utbildning för personer som söker jobb. Utbildningen ger stöd i frågorna: Vilka jobb passar för mig? Hur skriver jag en bra ansökan? Hur hittar jag ett jobb? Hur lyckas jag med anställningsintervjun? Vem kan vara referens? Utbildningsplattformen jobhunting.se ger användaren verktyg som ger guidning i hela processen till ett jobb eller ett nytt jobb.

Delprojektet i Ovanåker valde att använda detta koncept som ett komplement till andra aktiviteter, vilket visade sig lyckosamt eftersom det gav struktur och riktning. Jobhunting bygger progression steg för steg, kombinerar film och reflektion med praktiska övningar, stärker deltagarnas förståelse för svensk arbetsmarknad, förväntningar och ansvar, stödjer språkträning kopplat till arbetslivets begrepp och situationer. Även Jobhunting har implementerats som ett strukturerat jobbförberedande stöd inom ordinarie verksamhet och används som ett komplement till andra arbetsmarknadsinsatser vid AMN Verkstad.

Resultat och måluppfyllelse

Delprojektet i Ovanåker har uppnått goda resultat av det utvecklingsarbetet som skett och som ligger mycket väl i linje med syftet och inriktningen på hela Samverkan Gävleborg 2022. Metoder har utvecklats och/eller införts som minskar passiv väntetid, stärker praktisk språkträning och ökar målgruppens delaktighet, självständighet och etableringsförutsättningar. Arbetet har utvecklats från pilot till fullskala och avslutningsvis fokuserat på förankring och implementering i ordinarie verksamhet. Som redan framgått är de beskrivna metoderna implementerade i ordinarie verksamhet vid AMN Verkstad. Samverkan mellan olika kommunala verksamheter tycks fungera mycket väl. Civilsamhällets aktörer har dock inte haft någon framträdande roll i de insatser/metoder som beskrivits ovan.

Särskilt intressant

En integrerad verksamhet för arbetsmarknads- respektive näringslivsutveckling inom den kommunala organisationen verkar vara en framgångsfaktor. Arbetsmarknad- och näringslivsenheten jobbar med en närhet till företagen, vilande på förtrogenhet och tillit. AMN Verkstad är en stor tillgång, som en miljö där människors kunskaper och färdigheter utvecklas i flera olika avseenden, inklusive språket. Förståelsen för arbetslivet, och inte minst industrin, samt utsikterna att kunna ta plats i detta arbetsliv förbättras.

Söderhamns kommun

Delprojektet i Söderhamns kommun har haft sin hemvist inom Sektor Samhällsservice och närmare bestämt vid Arbetsmarknadsenheten. DPL har sin anställning där. Enhetschefen vid Arbetsmarknadsenheten har under senare tid ingått i den centrala styrgruppen för hela projektet Samverkan Gävleborg 2022 och tidigare var det verksamhetschefen för Intern service inom Sektor Samhällsservice som hade den rollen.

Inriktning och prioritering

Delprojektet i Söderhamns kommun har i mångt och mycket inneburit ett utvecklingsarbete med fokus på samverkan och inte minst samordning och en mer effektiv användning av olika aktörer och resurser som redan finns. Allt för att individerna i målgruppen ska få bästa möjliga stöd i sin integrationsprocess. En mångfald av aktörer som möter målgruppen i vardagen, från kommunen, civilsamhället, studieförbunden, trossamfunden och andra, bjöds in i en process för att fylla delprojektet med innehåll.

När olika aktörer möttes blev det tydligt att det redan fanns ett stort utbud av aktiviteter av hög kvalitet, ofta drivna av engagerade volontärer med hög kompetens. Inriktningen på delprojektet blev därför att med ett långsiktigt fokus utveckla vissa nya insatser, där det behövdes, men inte minst att öka kännedomen om och tillgängliggöra aktiviteter som redan fanns.

Delprojektet fick en mycket bred referensgrupp genom Integrationskommittén med cirka 50 deltagare från olika delar av civilsamhället. Vidare bildades en sammanhållande projektgrupp med deltagare från civilsamhället, kommunen och andra organisationer. Därtill skapades åtta arbetsgrupper som utvecklade och genomförde insatser utifrån egna syften, delmål och aktivitetsplaner, men självklart baserade på projektets övergripande mål.

Metodutveckling

När vi, översiktligt och i urval, ser närmare på de metoder och koncept som har utvecklats och använts i delprojektet i Söderhamns kommun så bör följande nämnas:

LÄNK-nätverket och Veckomenyn

Detta kan beskrivas som en ny kommunikations- och samverkansmodell. Det hela bygger på idén att det går att nå människor genom människor.

I LÄNK-nätverket deltar idag 22 organisationer och verksamheter. Varje aktör som ingår i nätverket utser en kontaktperson, en "länk", som varje vecka bidrar med information om sina aktiviteter. Denna information samlas i det som kallas Veckomenyn och som är en veckovis översikt över en betydande mängd aktiviteter som äger rum. Veckomenyn sprids av nätverkets deltagare, och deras kollegor, vidare till målgruppen.

Centralt i modellen är hur informationen sprids och här har delprojektet vilat på idén att detta bäst sker muntligt genom människor som individerna i målgruppen redan har förtroende för, som SFI-lärare, handläggare, volontärer och vårdpersonal. Detta gör att informationen blir begriplig, relevant och anpassad till individen.

Praktisk svenska

Praktisk svenska är en gruppaktivitet som genomförs med syfte att stärka deltagarnas språkliga, sociala och praktiska förmågor. Språkträningen sker både muntligt och skriftligt med fokus på hörförståelse, uttal och samtalsövningar. Områden som berörs genom språkträningen är samhällsinformation, nyhetsförståelse, självständighet i vardagen, kreativa och sociala övningar, samt hälsofrämjande aktiviteter. Aktiviteten stärker deltagarnas språkutveckling men samtidigt deras självständighet och förmåga att navigera i samhället på ett tryggt och kompetent sätt.

Utmärkande för metoden är att hitta deltagarnas individuella nycklar – det som får varje individ att "komma loss". Det kan vara väldigt olika saker. Exempelvis att måla, träna sig i abstrakt tänkande, delta i rollspel, ta språkpromenader, skratta. Deltagarna har ofta hälsorelaterade problem av olika slag. Moment av fysisk rörelse, som exempelvis stolsyoga, bidrar till både språkutveckling, välbefinnande och ökad trygghet i grupp. Exempel på mer specifika resultat av aktiviteten hos deltagare är minskad rädsla för samhällskontakter och trygghet i att på egen hand gå och handla i butik.

Resultat och måluppfyllelse

Flera av de metoder och arbetssätt som utvecklats inom ramen för delprojektet har visat sig vara framgångsrika och implementeras i ordinarie verksamhet. Inte minst fortsätter LÄNK-nätverket och Veckomenyn efter projektets slut och kan redan sägas vara en etablerad del av arbetet i kommunen och civilsamhället. Modellen ger goda resultat, där fler individer än tidigare får kännedom om aktiviteter som finns, deltar i aktiviteter varje vecka och får genom detta praktisk språkträning i vardagen och utökade sociala nätverk. Det är också fler och fler aktiviteter som över tid kommit med på Veckomenyn.

Nästa steg är nu att utveckla modellen och genom samma arbetssätt nå fler målgrupper som kan vara svåra att nå, exempelvis ungdomar som varken arbetar eller studerar. I grunden handlar det om att arbeta tillsammans, bygga tillit och använda befintliga relationer.

När det gäller den pedagogiska modell som använts i aktiviteten Praktisk svenska så har den redan blivit känd och implementerad hos samtlig personal som arbetar som handledare vid Arbetsmarknadsenheten.

Särskilt intressant

Att uthålligt och över tid arbeta med LÄNK-nätverket och Veckomenyn har gett resultat och detta visar på värdet av att bygga ett ”system” där goda verksamheter och resurser som finns, men inte utnyttjas i önskvärd utsträckning, blir synliggjorda, samordnade, förklarade och kan rekommenderas till individer som har stor glädje och nytta av verksamheterna. Detta förutsätter ömsesidig kännedom, förtroende och tillit mellan olika aktörer, vilket tar tid att bygga upp. Delprojektet i Söderhamns kommun har lyckats bygga upp och ”institutionalisera” något som har stor potential för framtiden och som redan idag ger effekter i integrationsarbetet i kommunen.

Slutsatser och rekommendationer

I detta korta, avslutande kapitel vill jag, i punktform, ange några slutsatser och rekommendationer. Punkterna nedan innebär således formuleringar som ska förstås som en kombination av slutsatser och rekommendationer. Det är min förhoppning att slutrapporten i sin helhet lämnar ett bidrag till en kunskapsbildning om integrationen av TLM.

- Det är angeläget att ta vara på den metodutveckling och den utvecklade samverkan som projektet fört med sig. Det finns i resultaten från projektet ”en skatt att ösa ur” som kan motverka passivitet hos målgruppen, men inte minst visa på insatser och aktiviteter som är relevanta och effektiva för att få fart på progressionen i språket och inkluderingen i samhällsliv och arbetsliv.

- Projektet har ytterligare bekräftat att det är viktigt att arbeta med individen i fokus och med ett holistiskt perspektiv som tar in hela människan, hela livssituationen, alla behoven på en gång. Individen bör få stöd i en process som är sammanhållen och integrerar olika former av stöd, allt utifrån de individuella behoven.

- Projektet har visat på möjligheter att arbeta på nya och mer effektiva sätt både tidigt i integrationsprocessen, när personer/familjer precis har kommit till en kommun, och mer uthålligt över tid, när behoven fortsatt är stora och det finns en risk att progressionen avstannar.

- Även om mottagandet i kommunerna är lågt sedan en tid så finns det ganska många TLM i kommunerna, liksom personer som fått svenskt medborgarskap, som har stora, kvarstående behov av att komma vidare med språket, förståelsen av samhället, digitala kunskaper och färdigheter med mera. Fortsatta insatser är av stor vikt.

- Det finns ett stort behov av organiserade, kollektiva lågtröskelverksamheter, utan krav på viss språknivå, där social gemenskap och tillhörighet får stor plats. Den sociala gemenskapen och känslan av sammanhang har, tillsammans med hälsofrämjande aktiviteter, stor betydelse för lärandet och språkutvecklingen. Sådana lågtröskelverksamheter bör erbjudas utan att någon avgift tas ut, för att inte skapa onödiga hinder

för deltagande.

- Om förutsättningar finns så är det värdefullt att få komma ut i praktik på en arbetsplats, trots begränsningar i språket. På arbetsplatsen kan med fördel även aktiviteter ske med inriktning på exempelvis hälsa och förmåga att använda digitala verktyg. Många i målgruppen berättar att det är på själva arbetsplatsen, med koppling till arbetet och i samtal och utbyte med andra personer, som språkutvecklingen sker.

- HFA är ett bra koncept som kombinerar hälsa och träning, språkprogression, förståelse av samhället, koppling till föreningslivet, jämställdhet med mera i en kurs under ett antal veckor. Detta ger inspiration och visar på stora möjligheter, men arbetet med målgruppen behöver ske med uthållighet och längre tidshorisont.

- Det är klokt att ta vara på mångfalden, kompetensen och erfarenheten som finns hos civilsamhällets organisationer för att svara upp mot behoven hos målgruppen. Utifrån det nya aktivitetskravet som gäller från juli 2026 ligger det nära till hands att tänka sig att kommunerna väljer att i högre grad använda civilsamhällets aktörer för att i samverkan möta behoven.

- Samverkan Gävleborg 2022 är ett länsgemensamt initiativ som har betytt mycket för att skapa samling, utbyte och lärande kring integrationen av TLM. Länsstyrelsen Gävleborg tillsammans med flertalet av länets kommuner, RF-SISU Gävleborg och HiG har på ett intressant sätt bedrivit ett utvecklingsarbete som både gett goda resultat och visar på stora potentialer för fortsatt samverkan. Det är nu viktigt att ta vara på den positiva erfarenheten från projektet och skapa möjligheter för fortsatta länsgemensamma satsningar för att främja metodutveckling och samverkan på området.